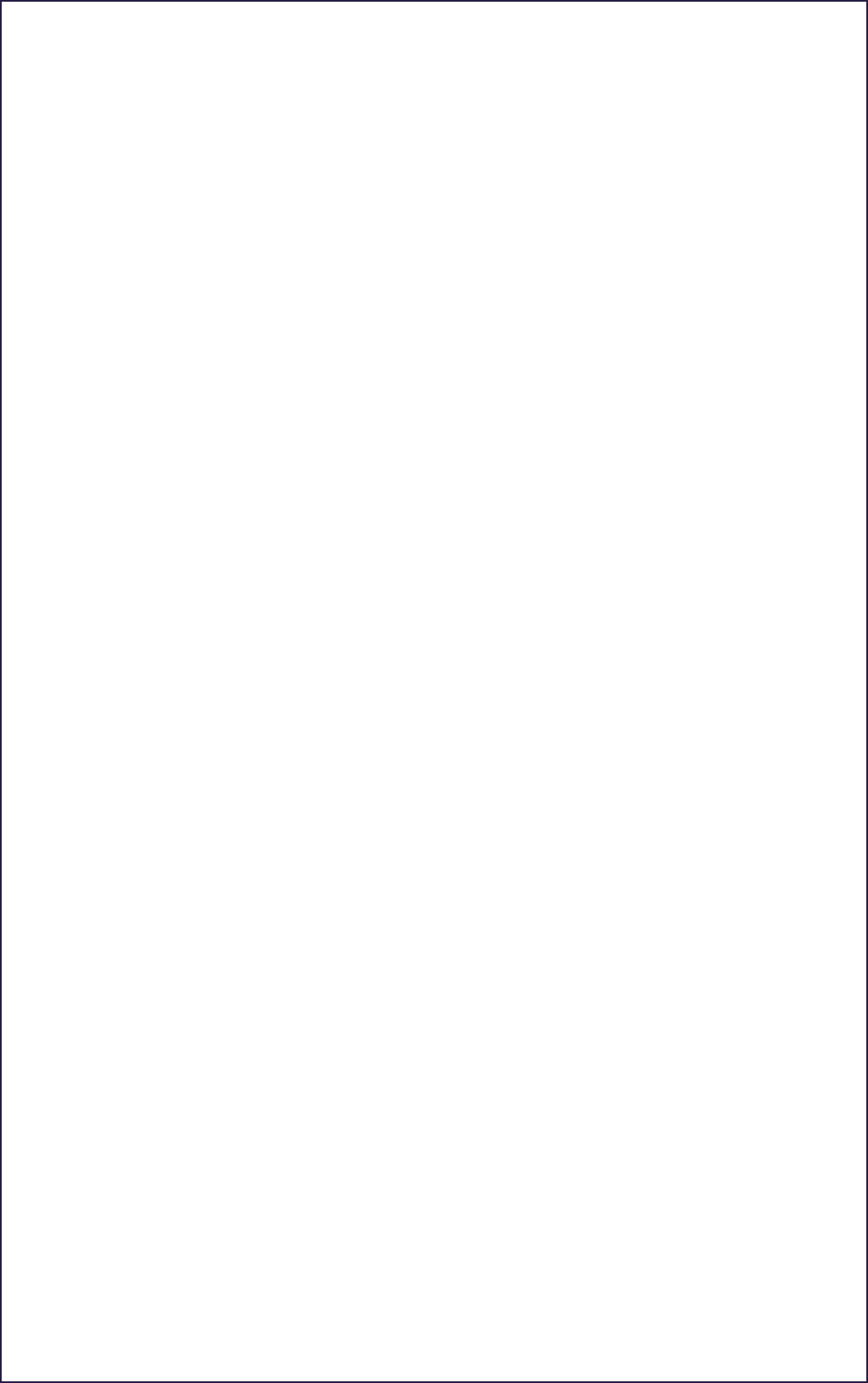

2018

DE GROTE LOWLANDS SCHRIJF WEDSTRIJD

DE TWINTIG BESTE INZENDINGEN

• Leonieke Baerwaldt, Marjolein Bax, Annika van Bodegraven,
• Amarylis De Gryse, Pieter Drift, Jules van den Elzen, Mark Groenen,
• Ezra Hakze, Thijs van Himbergen, Francis Hörters, Marco Kadir,
• Heidi Koren, Helena van Lare, Masja Lebouille, Wessel Sluis,
• Myrthe van Velden, Rudie Verbunt, Imme Visser,
• Liedewij Vogelzang, Marieke Vullings

DE GROTE
LOWLANDS
SCHRIJFWEDSTRIJD
2018

De twintig beste inzendingen

Nijgh & Van Ditmar
Amsterdam

Deze digitale uitgave wordt u gratis aangeboden door Uitgeverij
Nijgh & Van Ditmar, NRC en Lowlands.

NIJGH & VAN DITMAR

nrc

LOWLANDS
11-12-13 augustus 2018 www.nrc.nl/lowlands

Copyright © 2018 Nijgh & Van Ditmar / Leonieke Baerwaldt, Mar-
jolein Bax, Annika van Bodegraven, Amarylis De Gryse, Pieter Drift,
Jules van den Elzen, Mark Groenen, Ezra Hakze, Thijs van Himber-
gen, Francis Hörters, Marco Kadir, Heidi Koren, Helena van Lare,
Masja Lebouille, Wessel Sluis, Myrthe van Velden, Rudie Verbunt,
Imme Visser, Liedewij Vogelzang, Marieke Vullings

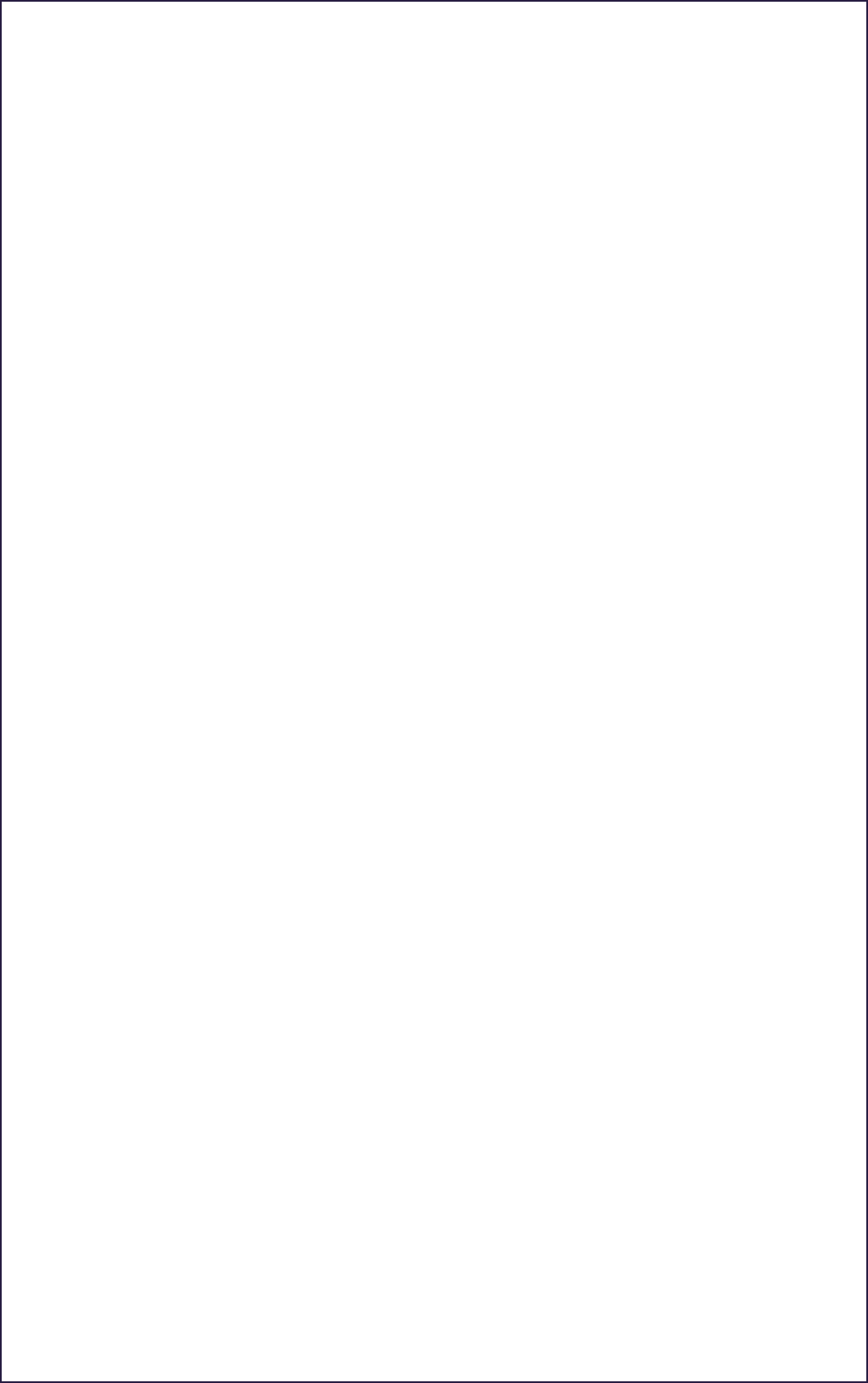
Omslagontwerp: Hansje van Halem Studio

Typografie: Zeno Carpentier Alting

ISBN 978 90 388 0643 3 / NUR 301

INHOUD

- Leonieke Baerwaldt – *Duinen* 7
- Marjolein Bax – *Vaarbewijs* 14
- Annika van Bodegraven – *Maar de taarten vallen in de smaak* 19
- Amarylis De Gryse – *Varkensribben* 25
- Pieter Drift – *Zeikpoot* 31
- Jules van den Elzen – *Zwarte ufo's* 37
- Mark Groenen – *Waterspuwer* 43
- Ezra Hakze – *In slaap* 49
- Thijs van Himbergen – *Ik hoop dat dit helpt* 56
- Francis Hörters – *Brief aan mijn broer* 62
- Marco Kadir – *Meet and greet* 68
- Heidi Koren – *Licht komt van boven* 73
- Helena van Lare – *You can't make an omelette without breaking eggs* 79
- Masja Lebouille – *Het podium* 84
- Wessel Sluis – *Powl* 88
- Myrthe van Velden – *Triple Whopper* 94
- Rudie Verbunt – *Klik* 100
- Imme Visser – *Gember* 106
- Liedewij Vogelzang – *Onderweg (in achttien observaties)* 111
- Marieke Vullings – *Afscheid* 116

LEONIEKE BAERWALDT

Duinen

Vader is dood. Mijn broer vraagt hem welke kleren hij aan wil. Hij krijgt natuurlijk geen antwoord want vader is er niet meer. Dus trekken we hem zijn beste broek aan. En zijn oude wollen trui. Gebroken wit. Die trui droeg hij het meest. Vader hield van gebroken kleuren.

De begrafenisondernemer kijkt toe terwijl wij vader aan het omkleden zijn. 'Het komt niet meer zo vaak voor,' zegt hij, 'dat de mensen het zelf doen.'

Mijn moeder zegt dat het allemaal geen zin heeft als er geen leven is na de dood. Daarom gelooft ze. Maar niet in God, want die hebben ze verzonnen. Ze gelooft wel in een heleboel andere dingen. Ze gelooft in wat ze voelt. 'De mogelijkheden zijn eindeloos,' zegt ze dan, 'maar het belangrijkste is dat je in jezelf gelooft.' Daarom is ze naar zichzelf op zoek. Ik weet meestal niet waar ze is.

Mijn zus gelooft niet in leven na de dood, ze is atheïst en veganist. Mijn zus eet alleen maar paprika's. En ze helpt de vluchtelingen.

Mijn zus is ook verliefd. Ze zegt dat liefde het enige is dat telt.

Ik weet niet hoe het is om verliefd te zijn.

Vader zei vaak lachend: 'Daar ben je ook nog veel te jong voor.'

Blijkbaar vond hij dat iets grappigs.

Mijn broer en mijn zus zijn veel met hun eigen ding bezig.

'Ze moeten nog van alles,' zei vader, 'dat is de leeftijd.'

'Ik heb een grote klus,' zegt mijn broer dan bijvoorbeeld, 'raamkozijnen.'

Mijn zus doet iets met haar actiegroep.

'Het is een maatschappelijk probleem,' zegt ze, 'waar individuen de dupe van worden.'

En dan zegt ze: 'Pa heeft dat vroeger ook allemaal gedaan.'

Mijn zus vindt dat zij het meest op hem lijkt.

'Nakomertjes zijn wat later met alles,' zei vader altijd, tegen wie het maar horen wilde. Daar dacht ik veel aan toen hij ziek was. Ik zorgde voor hem. Dat moest wel want ik woon hier. Ik zag hoe hij steeds zieker werd. Mijn broer en mijn zus zagen het niet aankomen. Ze waren er wel bij toen hij doodging, maar het leek niet tot ze door te dringen. Het lijkt nog steeds niet helemaal tot ze door te dringen.

Dus eigenlijk, denk ik dan, zijn zij wat later met alles.

Misschien dat mijn broer daarom tegen een dode praat alsof hij nog leeft.

Misschien dat mijn zus daarom doet alsof haar leven gewoon door gaat. Alsof er geen gat is ontstaan in de vorm van een vader.

‘Ik ga een kist voor je maken,’ zegt mijn broer.

‘Gaat ie dat ook zelf doen?’ vraagt de begrafenisondernemer.

‘Ik moet naar de vluchtelingen,’ zegt mijn zus, ‘daarna heb ik een afspraak. Ik zie jullie morgen.’

‘Ik zat net zo dicht bij mezelf,’ zegt mijn moeder. Ik bel het telefoonnummer dat ze heeft doorgegeven. Het hangt op een briefje dat tegen de deur van de koelkast geplakt is.

‘Eigenlijk mag ik niet eens praten,’ zegt mijn moeder, ‘ik ben in mijn zevende week.’

Het is een nummer in India. Ik bel vanaf de huistelefoon.

‘Ik ga het niet halen lieverd,’ zegt ze.

Stilte.

‘Tijd en afstand zijn hier iets heel anders.’ Ze ademt een paar keer onrustig in en uit, alsof ze een van haar oefeningen aan het doen is.

Ik wacht af.

‘Maar spiritueel ben ik bij jullie.’

Ik heb het gevoel dat ik nu echt wat moet zeggen. Om haar gerust te stellen. Dat het goed is. Dat het niks uit maakt. Maar de woorden blijven droog in mijn keel steken.

‘Je vader leeft in mijn hart,’ zegt ze, voordat ze op-
hangt.

De begrafenisondernemer heeft een heleboel vragen
waar ik geen antwoord op heb. Hij zucht.

Ik ga naast vader zitten en pak zijn hand. Zijn hand
voelt als waskrijt.

Ik weet nu bijna zeker dat er geen leven na de dood
is.

Het was op afspraak. Om vijf uur ’s middags zou het
gebeuren.

De dokter kwam en nog een tweede dokter. Ze rom-
melden met flesjes en naalden.

Vader stond op en liep door de woonkamer. Zijn
benen zagen er vreemd uit, bleek en dun.

Hij bekeek zijn spullen nog een laatste keer.

Hij bekeek de ruggen van de dokters die druk ston-
den te overleggen.

Hij keek niet naar mijn broer die naar de vloer keek.

Hij keek niet naar het betraande gezicht van mijn
zus.

Hij keek niet naar mij.

Ik moest toen denken aan die dag dat we naar de dui-
nen gingen. Dat vader ons alle drie meenam. We zaten
op de voorbank van het busje. De hitte dik en ondoor-
dringbaar. ‘We moeten de stad uit,’ had vader gezegd.
‘We moeten naar onze duinen.’

Ik zat bij mijn zus op schoot. Ik herinner me de

warme huid van haar blote armen en de kruidige lucht van ons zweet. Mijn broer rookte een joint. De kleine ruimte werd nog kleiner en het rook nog kruidiger.

‘Dat ruikt lekker,’ zei vader, hij snoof de lucht diep in. ‘Maar ik ben gestopt,’ niet omdat het moet, legde hij uit, maar om te laten zien dat het kan.

‘Je kunt overal mee stoppen, als je het echt wil.’ Hij lachte zijn bulderende lach en woelde met zijn hand door het haar van mijn broer.

Ik voelde me licht in mijn hoofd. Lekker licht. Alsof ik opsteeg.

‘De kist is klaar,’ zegt mijn broer. ‘Hij is van binnen heerlijk zacht.’

‘Is er koffie?’ vraagt mijn zus. ‘Ik heb koffie nodig.’

‘Het voertuig staat voor,’ zegt de begrafenisondernemer. ‘Er is *daar* koffie als jullie willen.’

‘We nemen je mee in het busje,’ zegt mijn broer. ‘Ga maar lekker in je kist liggen, pa, dan komt alles goed.’

‘Ik rij wel,’ zegt mijn zus.

‘Ik geef het op,’ zegt de begrafenisondernemer. ‘Ik zie jullie *daar*.’

‘Zullen we naar onze duinen gaan?’ vraag ik als we in het busje zitten.

We vinden het een goed idee.

‘Dat je dat nog weet,’ zegt mijn zus.

‘Dat zal hij geweldig vinden,’ zegt mijn broer.

Ik gloei van trots.

De parkeerplaats is leeg. Fijn. We zitten voor in het busje en kijken uit over de duinen. Vader ligt achterin, in zijn kist. Mijn broer heeft de achterklep opengezet. Het ruikt naar een ziltig mengsel van zand, zout en dingen die aan het rotten zijn. We zien rookpluimen uit fabrieksschoorstenen komen in de verte bij de visafslag.

‘Nog even lekker uitwaaien,’ zegt mijn broer. Ik weet niet of hij het tegen ons of tegen vader heeft.

‘Steek je er weer een op?’ vraagt mijn zus.

Mijn broer reageert niet maar steekt er een op.

‘Weten jullie nog dat pa zei dat je met alles kan stoppen als je het echt wil,’ vraag ik.

‘Jullie ook een trekje?’ vraagt mijn broer.

Mijn zus glimlacht, pakt de joint aan. Ze inhaleert en geeft hem daarna aan mij.

Ik zuig aan het witte tipje. De rook zet zijn nagels in mijn longen. Ik hoest.

‘Je moet het binnen houden,’ zegt mijn zus. ‘Dan werkt het het beste.’

‘Zullen we?’ vraagt mijn broer.

‘Nemen we hem mee dan?’ vraagt mijn zus.

We vinden ook dat een goed idee.

We tillen de kist uit de laadruimte. Lopen de duinen in. De kist is zwaarder dan hij eruitziet. Toch gaan we door totdat we de juiste plek gevonden hebben.

Daar zetten we hem neer.

Mijn broer kijkt uit over de zee en rookt.

Mijn zus gaat zitten in het zand. Haar lange haren waaien rond haar gezicht. Ze peutert aan iets bij haar nagel. Ik vind haar mooi.

Ik stel me voor dat we hier blijven. Dat de wind ons langzaam met zand bedekt. Eerst onze voeten, onze knieën, de kist. Dan de rest.

Ik stel me voor dat we duinen worden.

Ergens *daar*, waar een crematorium staat, worden ovens aangestoken. Verzamelen zich mensen die vader ooit gekend heeft. Er worden zachte witte bolletjes gesmeerd met kaas en ham en er worden percolators met te sterke thee en slappe koffie klaargezet, voor als er iemand zin heeft in een verversing, wanneer het allemaal voorbij is. Er is muziek uitgekozen, er zijn foto's, er is een boek met lege pagina's waarin je kunt schrijven dat je erbij was.

Ergens *daar*, wacht de begrafenisondernemer. Hij blijft hopen.

Maar wij staan *hier* in onze duinen en maken geen aanstalten.

MARJOLEIN BAX

Vaarbewijs

De wolken raken het water bijna aan. Het lijkt alsof de lucht omlaag wordt gedrukt door de regen die naar beneden wil. Bij de meeste boten zijn de gordijnen nog dicht. Het laatste stuk schuifel ik over de gladde steiger en vraag me af of je de deur van een woonboot eigenlijk ook een voordeur noemt. Waarschijnlijk is dat te burgerlijk voor zij die op het water wonen. Deze is in ieder geval nooit op slot, alsof ik zonder aankondiging wordt verwacht.

Ik buk mijn hoofd bij het smalle lage trapje om het ruim in te kunnen stappen. De woonkamer kleurt blauw. Lars hangt in de oude stoel bij de kachel en draagt de donkergroene trui die ik hem zo mooi vind staan. Als hij zijn hoofd naar me toe draait, blijven de puntjes van zijn lange bruine haar even aan de gebreide wol hangen. De asbak is voor de helft vol. De hond ligt met zijn kop op de voeten van Lars.

‘Het is bijna afgelopen. Vanmorgen wilde hij voor het eerst niet meer naar buiten.’

Mijn benen vouw ik onder me als ik op de bank ga zitten. Lars drukt zijn sigaret uit en kijkt naar buiten, alsof hij hoopt dat de regen eindelijk gaat vallen. Het water om de boot blijft strak.

‘Hij trilt helemaal.’

Mijn stem klinkt onvast. Niet per se om de hond, maar omdat het eerste is wat ik vandaag zeg.

‘Dat hoort erbij, hè.’

Lars buigt voorover om een nieuwe sigaret te pakken, de hond kreunt zachtjes.

Ik probeer een sigaret te rollen, maar de treurige ogen van de hond leiden me af. Vanuit mijn ooghoeken zie ik hoe Lars strak naar mijn mond kijkt als ik aan het vloeitje lik.

‘Waar was je de afgelopen weken?’

Ik haal mijn schouders op en blijf naar de hond kijken.

‘Gewoon onderweg,’ zeg ik vervolgens zo nonchalant mogelijk.

‘Met wie was je?’

‘Met niemand.’

‘Naar wie ging je toe?’

‘Naar niemand in het bijzonder.’

‘Bij wie sliep je?’

‘Jezus, Lars! Wat is dit voor kruisverhoor. Sinds wanneer zijn we elkaar een verklaring schuldig. Ik dacht dat je daar niet aan deed.’

In de keuken laat ik het koude water eerst over mijn polsen stromen, voordat ik een glas onder de kraan houd. Ik vul ook een bakje voor de hond.

‘Dat heeft geen zin. Hij gaat dood, zei ik toch.’

‘Zo heeft hij in ieder geval een keuze.’

Het liefst zou ik weglopen, ver weg van het water, de boot en de wolken. Toch ga ik weer in kleermakerszit op de bank zitten. Ik drink kleine slokjes. Zolang

het glas nog niet leeg is, heb ik een reden om te blijven.

Lars staart in de verte. Hij tikt met zijn vingers op de leuning van de stoel, alsof hij in zijn hoofd al het ritme hoort van de druppels die gaan vallen. De iets te wijde trui en de baard van een paar dagen kunnen niet verbloemen hoe mager hij is geworden.

In de koelkast liggen een restje vergeelde roomboter en een halve fles witte wijn.

‘Moet ik anders even naar de supermarkt rijden? Dan maak ik iets eenvoudigs voor je klaar.’

‘Je moet niets.’

‘Natuurlijk, hoe kan ik dat vergeten. We moeten niets.’

‘Alleen doodgaan op een dag.’

‘Het gaat erom wat je in de tussentijd doet, nietwaar?’ bijt ik hem toe.

Het klinkt cynischer dan ik wil. Voor het eerst die dag kijkt Lars kijkt mij aan. Zijn blik brengt me in verwarring. Zijn donkerbruine ogen lijken voor een seconde om hulp te roepen, maar dan wendt hij zich alweer af en kijkt zuchtend naar buiten.

‘Wat een klotedag.’

Met mijn wijsvinger volgt ik de scheurtjes in het leer van de bank. Als ik bij het einde van de derde ben, kijk ik op.

‘Is er nog nieuws?’

‘Nee.’

De scheurtjes in het leer raken op en mijn glas is bijna leeg.

‘Ga je anders vanavond mee de stad in?’

‘Wat denk je zelf? Ik kan hem hier toch niet alleen dood laten gaan.’

Zwijgend kijkt ik naar de hond die maar blijft trillen.

‘Je laat weken niets van je horen. Dagenlang liep hij naar het dek om te kijken waar je bleef. Het zal me niets verbazen dat hij daarom nu zo ziek is.’

‘Ach man, stel je alsjeblieft niet zo ongelofelijk aan,’ zucht ik terwijl ik opsta.

Mijn linkerbeen tintelt. Bijna val ik op de lage tafel vol boeken. Dan voel ik hoe het bloed weer door mijn been stroomt.

‘Honden worden oud en gaan dood. Hij kent me amper een jaar.’

‘Een jaar is lang in een hondenleven.’

‘Een jaar niets doen is lang.’

Ik loop naar de trap, maar draai om als ik gekreun hoor. Ik weet niet wie van de twee de wanhoopszucht slaakt, maar het zorgt ervoor dat ik weer op de bank ga zitten. Deze keer zet ik mijn voeten op de grond.

Ik probeer het gevoel terug te halen dat er ooit was. De eerste keer dat ik de woonboot bezocht was bijna magisch. Eindelijk was er iemand die mijn drang naar vrijheid begreep. Samen zouden we onze haren lang laten groeien, zodat de wind het in het rond kon laten waaien als we op het dek stonden. De eerste nacht in zijn bed droomde ik hoe we samen altijd onderweg zouden zijn, zonder achterom te kijken.

Na een lange stilte, blijf ik naar de oren van de hond kijken. Het valt me nu pas op hoe zacht die eruitzien. De donzige haartjes lijken niet te passen bij de treuri-

ge ogen. Alsof de oren van de hond als enige nooit onder zijn geworden.

‘Ik probeer je alleen maar te helpen, Lars. Terwijl jij hier op die verdomde boot van je zit, gaat de wereld buiten gewoon door.’

‘Ja, met mensen die eten, werken en slapen en dat dag na dag. Gevangen in hun eigen leven. Ik wil weg kunnen, ik heb het open water om me heen nodig. Ik dacht dat jij me begreep.’

‘Je hebt nog geeneens een vaarbewijs.’

‘Ik kan altijd weg als ik wil.’

‘Jij wel ja,’ fluistert ik als ik de hond voor de laatste keer over zijn kop aai. Buiten zie ik kringen in het water verschijnen.

ANNIKA VAN BODEGRAVEN

Maar de taarten vallen in de smaak

Er klinkt gestommel van achter de schutting. Ik zet mijn fiets ertegenaan en laat mezelf door de poort naar binnen. Het jongetje stuitert me tegemoet. Hij was in de tuin aan het spelen. ‘Anna! Anna! Anna!’

Ik geef hem een high five. ‘Ha jarige. *Negen*-jarige! Nu moet ik je drie zoenen geven.’ waarschuw ik. Geschrokken springt hij achteruit. ‘Niet! Dat doen alleen grote mensen.’

‘Nou? Dat ben ik toch?’

‘Maar ikke niet!’

Ik grinnik, aai over zijn hoofd. ‘Is prima, jongen.’ – en kijk de tuin rond. Het is een grote, vierkante tuin met veel bomen en uitzicht op ogenschijnlijk wilde natuur. Zo eentje waarvan je zou verwachten er dat imaginaire volkeren tussen de planten en onder de graszoden wonen. Onder een bijna uitgebloei-de bloesemboom zijn twee picknicktafels tegen elkaar geschoven. Er ligt een lang, rood-wit gestipt laken overheen. De achterdeur van het woonhuis staat wagenwijd open. Mevrouw Kwieks stormt naar buiten. ‘Anna, Anna, je bent er!’ roept ze. Haar haren springen in plakkerige krulletjes rond haar rood aangelopen gezicht. Er komt stoom uit iedere porie van haar lijf. ‘De moeder van Ruben belde net dat hij en Timo

een halfuur eerder komen. En ik ben vergeten suiker in de cake te doen maar hij zit al in de oven. En Theodoor moet heel nodig uit, hij is al sinds vanochtend niet meer geweest. En...'

'Mama, mag ik Anna mijn nieuwe skeelers laten zien?' valt Wim haar in de rede. Ik kijk hem seinend aan. *Niet* het juiste moment. Zijn moeder knijpt haar ogen halfdicht. 'Nee, Wim! Anna is hier om *mij* helpen,' vaart ze uit. Ik maak een geruststellend gebaar. 'Geen probleem. Als ik Theodoor uitlaat, neem ik Wim mee. Op zijn skeelers. Heb jij ook even rust.'

Ze wrijft in haar ogen. 'Ja. Ja, doe dat. Is goed. Doe dat. Een klein rondje. Ik kan je hier gebruiken,' zegt ze. Ik knik begrijpend en kijk om me heen. 'Waar is Theodoor?'

'Die zit in de bench,' zegt Wim. 'Lag in de weg. Mama struikelde over hem. Ze is vandaag een beetje gestrest. Hè mam?'

Er trekt wat spanning uit het postuur van mevrouw Kwieks. Ze glimlacht naar haar zoon, hetzij enigszins stuurs. 'Hij heeft gelijk,' zegt ze tegen mij. 'Heb het te groots aangepakt. Die speurtocht is te laat begonnen. En een barbecue. Vijftien jongens in de achtertuin. Nooit een goed plan!'

Ik glimlach ook en haal mijn schouders op. 'Ik zal in ieder geval de hond uitlaten. Wim, ga je mee?'

De jarige vliegt naar de schuur, waar zijn skeelers liggen. Ondertussen bevrijd ik de arme labrador. Wanneer ik het deurtje van zijn stalen kooi open, komt hij me loom kwispelend tegemoet. Hij rekt zich uit en drukt zijn snuit tegen mijn bovenbeen. Alsof hij me

probeert te troosten. Theodoor en ik zijn goede vrienden. 'Ha, jongen. Ga je mee?' murmel ik, terwijl ik een riem aan zijn halsband bevestig. Buiten staat Wim al bij de poort te wachten. Zijn donkerblauwe skeelers glanzen aan zijn voeten. 'Moet je geen bescherming om?' vraag ik hem. Hij trekt een vies gezicht. 'Ik vind bescherming niet belangrijk. Schrammen zijn cool.'

'Botbreuken zijn niet cool.'

Hij steekt zijn tong uit. Ik overweeg mevrouw Kwieks te vragen of hij beschermers bij de skeelers heeft gekregen, maar zie ervanaf. 'Vooruit.'

Mocht hij vallen, dan is de pijn zijn eigen verantwoordelijkheid. Jottem, ik ben de allerbeste oppas.

Onderweg praat Wim honderduit over zijn feestje. Dat komt zijn skeelerprestaties niet ten goede. Hij doet me denken aan een goudvis in een kom met drilpudding. Oude Theodoor sjokt genoegzaam mee. 'Iedereen komt in tovenaarskleren en dan doen we een speurtocht waarin we een vloek oplossen en dan gaan we barbecueën. Papa is nu echt heel-heel-heel veel eten aan het halen, want we zijn met wel vijftien jongens. En wij hebben reuzehonger,' ratelt hij, waarop ik verbaasd vraag of ze geen tovenaars waren. Het jongetje schiet onmiddellijk in de verdediging. 'Zijn we ook! Maar als we hard getoverd hebben, dan hebben we zoveel honger dat we kunnen eten als reuzen!'

'Aha...' peins ik. 'Maar reuzen houden van mensenvlees... en van rauwe koeien.'

'Nee-hee. Net zoveel. Maar wij willen dan hamburgers en frikadellen en spareribs. En drumsticks! Ik hoop dat papa honderd drumsticks meeneemt!'

Als we terugkomen, staat de rode gezinsvolvo van vader Kwieks op de oprit. Wim skeelert voor me uit. Plotseling kan hij snelheid maken. 'Papa is thuis!'

Achter de schutting laat ik Theodoor los. Go, Theo, go with the wind. Van mij hoeft je niet achter slot en grendel. De hond waggelt naar het gras en ploft in een bedje van madeliefjes, vol in de zon. Ik hoor Wim in de schuur rommelen en loop zelf het huis binnen. In de keuken tref ik meneer en mevrouw Kwieks aan. Hij heeft zijn armen stevig om haar heen geslagen. Zij leunt tegen zijn borst. Op de eettafel staan uitpuilende winkeltassen en op het aanrecht twee openstaande bakkersdozen, met daarin uitbundige slagroomtaarten. Het suikerloze cakeje van mevrouw Kwieks steekt er wat flauwtjes bij af.

De cake eindigt in de grijze bak, maar de taarten vallen goed in de smaak bij het vijftiental jeugdige tovenaars. Wim is door het dolle. Hij en zijn vriendjes tollen door de tuin, extra opgelaten door een overdaad aan suiker. Gelukkig heeft mevrouw Kwieks een spannend verhaal rond de speurtocht verzonnen en laten ze zich er gemakkelijk door meeslepen. Zodoende weten de jongens het mengsel te brouwen waardoor de vloek van de Boze Grootmeester Gazardius wordt opgeheven. Die zorgde ervoor dat alle kinderen van onder de tien, in het land van Laat-het-je-smaken, allergisch waren voor spelen. De tegengif-toverdrank wordt tijdens de barbecue opgediend. Het is een vruchtenbowl.

Tijdens het eten proberen meneer Kwieks en ik enige orde aan tafel te bewaren. We hadden best tien

armen kunnen gebruiken, gezien het onvermogen van deze jongens om met hun billen op één plek te blijven. En om de haverklap moeten we ze erop attent maken dat, hoewel ze allebei vloeistoffen spuiten, een waterpistool en een ketchupfles wezenlijk van elkaar verschillen. Mevrouw Kwieks ontfermt zich over het vlees. Ze draagt een schort met *Fleisch ist nicht nür für Männer!* in dikke letters op haar borsten, wat ik ontzettend stoer vind.

Als ik op een gegeven moment met mijn eigen bordje bij de barbecue sta te wachten op— jawel— drumsticks, vraagt ze me op gedempte toon of ik even binnen wil kijken. ‘Timo wilde alleen zijn. Het lijkt me verstandig om poolshoogte te nemen,’ zegt ze. Verbluft kijk ik naar de tafel. Timo zit inderdaad niet op zijn plek. Draak! Hoe lang al niet? Hoe is me dat ontshoten? Ik probeer mijn verbazing niet aan mevrouw Kwieks te laten blijken en knik. Met een versgevuuld bordje kippenpootjes wandel ik het huis in. Timo zit onder de eettafel. Hij heeft zijn armen om zijn enkels geslagen en zijn kin op zijn knieën gelegd. Ik buk en begroet hem. ‘Hoi Timo, gaat alles goed hier?’

Het jongetje schrikt zichtbaar. Hij kijkt me aan. In zijn heldere ogen herken ik ontsteltenis. ‘Oh, Anna. Hoi.’

‘Waar was je mee bezig?’ vraag ik.

Het jongetje zucht diep en legt zijn hoofd weer op zijn knieën. ‘Niet zoveel. Gewoon... Even zijn.’

‘Ah, oké,’ zeg ik en ik ga rechtop staan. Om de een of andere reden ga ik niet terug naar buiten. Na enkele minuten fluistert een dun stemmetje van onder de ta-

fel: 'Ik wilde bij mama zijn.'

Oei. Ik zet mijn bordje op tafel, hurk neer, en vraag of er nog een plekje over is. Timo zegt van wel en schuift voor me op. Ik ga naast hem zitten en neem dezelfde houding aan. Het kind praat verder: 'Wanneer ik haar mis, is ze het dichtste bij me. Daarom vind ik het fijn om haar te missen. Maar ik kan het alleen *echt* wanneer er niemand anders is. Daarom wil ik soms heel graag alleen zijn. Want dan voel ik dat mama dichtbij is, ook al word ik daar verdrietig van. Zij en ik. Het is een goede verdrietig. Ik heb die verdrietigheid nodig.'

Ik leg mijn gezicht in mijn handen en denk aan oma. 'Dat heb je mooi gezegd.'

AMARYLIS DE GRYSE

Varkensribben

Het was op mijn achtste verjaardag dat ik de dood van mijn vader besliste. Sterven was het soort vertrekken dat hem beter paste. Het was zomervakantie. Mijn moeder zei dat ze geen kinderen uit mijn klas wou uitnodigen voor het verjaardagsfeest, omdat enkel de arme kinderen niet op reis waren. Dat die te weinig mooie cadeaus zouden meebrengen en te veel zouden vreten.

‘Zoals echte beesten,’ zei ze. Wat vreselijk, dacht ik, dus ik knikte. Moeder en ik bakten samen rijsttaart en versierden de tafel voor ons vijf: mijn zussen, zij en ik.

Ik blies ballonnen op en knoopte ze met touwtjes rond mijn stoel, we hadden de eettafel voor de gelegenheid in de tuin gezet. Het waaide lichtjes, de ballonnen stuiterden verwachtingsvol tegen de rugleuningen aan.

‘Hoe laat komen ze?’ vroeg ik. Ik draaide hun bestek in gekleurde servetten en legde die naast de papieren borden die moeder had gekocht in het winkeltje naast haar werk.

‘Ze gingen nog even naar Marc,’ zei ze. ‘Ze moeten elk moment thuiskomen.’

Sinds hij haar verlaten had, noemde ze hem nooit meer bij zijn gezinstitel. Het was haar doel hem zo snel mogelijk tot een vreemde te maken. Mijn zussen fluisterden enkel nog heimelijk over hem, als een scheldwoord dat straf uit zou lokken wanneer moeder het hoorde: vader.

‘Misschien moeten we hem even opbellen,’ zei ik, toen we de papieren borden na een windvlaag uit het gras raaptten en opnieuw op de tafel plaatsten. Moeder negeerde me. Ze had intussen tot drie maal toe het bestek uit de servetten gerold en ze er dan weer strak in gedraaid. Ze had de taart al een aantal keer in en uit de koelkast geplaatst en streek denkbeeldige plooiën in het papieren tafelkleed strak toen ik het opnieuw zei: ‘Misschien moeten we hem toch even opbellen, vragen of ze al onderweg zijn.’

‘Van mijn leven niet,’ snauwde ze. Ze stond recht, marcheerde naar de keuken en kwam terug met de kleine kaarsjes die ik eigenlijk in bijzijn van mijn vriendjes had moeten uitblazen. ‘We doen het wel zonder hen,’ zei ze. Ze hield haar aansteker een voor een tegen de kaarsen en ging toen dicht tegen me aan zitten.

‘Er is er een jarig,’ zong ze. ‘Hoera. Hoera.’ En ze zong alsof alles klopte en ik blies de kaarsen uit en ik wist niet goed wat te wensen dus ik wenste niets.

We aten zwijgend elk een stuk taart en daarna opende ik de cadeaus.

‘Deze is van Liesbeth,’ zei ze.

‘Deze is van Emma.’

‘Deze is van Veerle.’

‘Deze is van mij.’

Ze waren allen zorgvuldig in hetzelfde papier verpakt. Ik kreeg een tekenblok, een schilderset,

kleurpotloden en stiften en zei telkens bedankt tegen de afwezige zus van wie ik het cadeau had gekregen. ‘Je kan pas schilderen als we een schort voor je vinden,’ zei moeder, en ik wist dat ik nooit een schort zou krijgen.

Veerle, Emma en Liesbeth kwamen pas thuis na het tweede stuk rijsttaart. Moeder zei dat ik niet moest afruimen omdat ik jarig was. Dat mijn zussen het bestek en de glazen zouden afwassen. En toen zei Liesbeth: ‘Vader heeft een vaatwasser,’ en zodra ze het zei, sloeg ze haar handen voor haar mond en de zomerbries die daarnet nog onze borden van de tafel had geblazen, ging liggen. Alles hield de adem in, het meest van al nog moeder. En ik wist dat het stilte voor de storm was, dus ik kroop met mijn cadeaus onder de tafel.

Boven me raasde het dus ik dacht diep na. En toen het stil was, zette ik mijn stift op het papier. Ik tekende eerst zijn kist. Hij was bruin. Hij stond voor in de kerk. Er drupte blauw vocht uit die een plas vormde tot aan onze voeten. We zaten er in een kring rond, op lage kerkstoelen met een hoge rugleuning. Ik zat rechts, samen met mijn moeder. Mijn zussen zaten links.

Ik tekende hoe mijn moeder hilde en dat het de

plas onder de kist nog groter maakte.

Ik tekende hoe mijn zussen voorlazen en ik tekende een priester met een wierookvat zo groot als de stoelen waar we op zaten.

Ik tekende tekeningen van de tekeningen die ik op de kist zou gelegd hebben.

Ik tekende een put op een kerkhof en hoe mijn vader in de kist in de put zakte en ik tekende dat ik huilde en ik bleef tekenen tot mijn stiften door de hitte uitdroogden en toen pas stopte ik. Ik kroop van onder mijn schuilplaats, dipte de stiftpunten om beurt in een verlaten plasje koffie die de storm op de tafel had laten liggen en ging daarna naar binnen om de tekeningen op te bergen in de lade van mijn nachtkastje.

Toen het nieuwe schooljaar begon, leefde ik met een geruststellende zekerheid dat mijn vader dood was. Ik hoefde me niet meer in te beelden dat ik hem ooit terug zou zien, ik hoefde niet meer te kiezen tussen mijn moeder of hij.

We zaten op de eerste schooldag op kussens in een cirkel die we de praathoek noemden. We vertelden over de vakantie en mijn moeder bleek alsnog gelijk te hebben: de meeste kinderen waren op reis geweest en de kinderen die thuis waren gebleven, hadden saai verhalen. Toen het mijn beurt was besepte ik dat ik een van hen was. Ik had weinig te vertellen. Ik was niet op reis geweest, ik had geen verjaardagsfeest gekregen en mijn vader was er niet meer. Dus dat laatste vertelde ik.

‘Papa viel in Frankrijk met zijn buik vooruit in het

zwembad,' zei ik. 'Daarna hebben we hem begraven.' Het werd stil, de juf vroeg of ik er verder nog iets over wou vertellen, maar ik knikte van niet dus was het aan de jongen naast me en die vertelde dat hij elke zaterdag was gaan vissen met zijn grootvader. Ik had de juf wel kunnen vertellen dat ik had beslist hoe hij was gestorven. In de zomervakantie. Op mijn verjaardag. In het huisje waar we tot het jaar ervoor als gezin op reis gingen. Het waren mijn twee favoriete weken want vader had alle tijd en er was een zwembad en vaak aten we 's avonds varkensribben op de barbecue en niets smaakte beter dan een varkensrib en een aardappel in de schil met lookboter en een lichte chloorsmaak. Het was intens geluk dus hij was daar het zwembad in gevallen en er niet meer levend uit gekomen.

In de pauze vroeg de juf of ik even binnen kon blijven. Ze ging met mij alleen in de praathoek zitten en gaf me een karamel.

'Ik wist niet dat je papa gestorven was,' zei ze. Ik zweeg. Het klonk gevaarlijker uit de mond van een ander. Het leek plots onherroepelijk.

'Misschien komt het door de zomervakantie,' zei ze. 'De post heeft misschien zijn werk niet goed gedaan.' Ik haalde mijn schouders op en deed alsof mijn mond dichtkleefde door de harde karamel. Ik wist niet wat ik moest zeggen. Ik had mijn vader per ongeluk ook dood gemaakt in de wereld van volwassenen. Het klopte niet. Ik huilde, trok de snoep met mijn wijsvinger van achter mijn kiezen. Ze sloeg een arm om me heen en zei dat ik mocht binnen blijven tijdens de

pauze wanneer ik verdrietig was. Ze gaf me stiften die niet uitgedroogd waren. Ik tekende elke ochtend.

Mijn vader, buik vooruit in het zwembad bij het vakantiehuis.

Mijn moeder die buitenkwam met een dienblad grenadine en begon te krijsen.

Mijn zussen en mijn moeder en ik aan het zwembad waar mijn vader nog steeds in lag.

En toen was ik wel uitgetekend over mijn vaders dood en ik probeerde wat katten te tekenen en de hond van de burens en eigenlijk wou ik gewoon buiten spelen, intussen, maar dat durfde ik niet te zeggen want ik wist niet hoe lang ik verdrietig hoorde te zijn. Dus ik tekende verder tot aan de ouderavond een paar maand later.

‘Je hebt me te schande gemaakt,’ tierde moeder toen ze thuiskwam. Ze gooide de tekeningen op tafel en gaf me een oorveeg voor ze me naar mijn kamer stuurde. Ik huilde van opluchting want ik kon eindelijk weer buiten spelen. Waarschijnlijk dacht ze dat het wroeging was, want ‘s avonds kroop ze bij me onder de lakens. ‘Het is oké,’ fluisterde ze me toe, ‘ik heb het ook al vaak gehoopt.’ En ze wiegde me tot ze in slaap viel.

Ik maakte een kaart voor de juf. Met een hart en een tekstje waarin ik zei dat ik spijt had, dat ik graag bij haar in de klas zat en dat ze mooie haren had. Ze gooide het zonder kijken in de papiermand. ‘Ik heb al genoeg tekeningen van je gezien,’ zei ze. Het jaar erop veranderde ik van school.

PIETER DRIFT

Zeikpoot

Weg moest hij. De onderkant van zijn broekspijpen was nat, zijn schoenen gleden uit in de modder. Hij verstopte zich achter een struik en probeerde zijn ademhaling te reguleren. Het gehijg van zijn moeder wilde hij zo snel mogelijk vergeten. Hij liep de trap op en hoorde het. Toen zijn ogen ter hoogte van de vloer van de overloop waren, keek hij onder de deur door. Het geluid leek gesmoord te worden. Door de spleet onder de deur zag hij iets liggen. Verstijfd bleef hij staan op de trap. Het was de bh van zijn moeder. Het bed piepte, iemand anders kreunde – het geluid werd harder. Zijn oren stonden wijd open. Hij hoorde de lakens kreuken – vertraagd kwam elke trilling op zijn trommelvliezen terecht. In zijn hoofd zag hij het dekbed vliegen en op de grond vallen. Zijn hand zocht de trapleuning maar greep er net naast, en doordat hij zijn gewicht al automatisch iets verplaatst had viel hij naar voren. Hij herstelde zich snel, maar plots werd het stil in de slaapkamer. Met grote sprongen ging Finn de trap af; hij rukte de buitendeur open en rende weg.

Finn zat op de hurken, zijn ademhaling vertraagde. Nooit meer wilde hij naar huis. Hij keek voor zich

en zag een vlinder op een kei zitten. Met zijn hand zocht hij een steen die hij in vertraging opraapte. Met een snelle zwaai gooide hij hem richting het insect. De stenen klapten op elkaar. Het geluid klonk alsof er niets tussen zat maar het beestje had hij niet zien wegvliegen. Hij liep er naar toe maar zag niets meer van de vlinder. Waarschijnlijk waren de flarden van de vleugels al weggewaaid.

Hij trok zijn schoenen en sokken uit en liep het water in. De blubber kroop tussen zijn tenen. Koud was het. Het water kroop langs zijn benen omhoog, zijn broek zoog het water in zich op en was steeds net iets hoger nat dan tot waar het water kwam. Toen het halverwege zijn bovenbenen kwam stopte hij. Finn wist het niet meer. Het liefst zou hij alles uit zetten en opnieuw beginnen. Zijn voeten werden koud, bijna gevoelloos. Hij keek naar de overkant, draaide zich om en liep naar zijn schoenen. Met zijn sokken probeerde hij zijn voeten schoon te krijgen. Waar was zijn vader? Een schok ging door zijn lijf. Stokstijf bleef hij staan. Zijn besluiteloosheid werd gevormd door te veel keuzes. Hij wilde weg, zijn oren en ogen sluiten, hij wilde weten wat er gaande was, hij wilde zijn moeder zien, hij wilde naar zijn vader toe, hij wilde in het water verdwijnen, hij wilde hij wilde hij wilde. Verkramppt stond hij daar. Hij sloot zijn ogen en probeerde het nogmaals voor zich te zien en te horen.

Hij trachtte zijn natte broek van zijn benen af te stropen. De kou was zijn hele lijf binnen gedrongen. De pijpen bleef halverwege steken, met zijn linkervoet ging hij op het afgestroopte stuk van de broek staan

en trok en stampte hem uit. Opgefrommeld lag hij aan zijn voeten. Er kwam een klein zonnetje. Eerst schopte hij woest zijn broek weg, daarna raapte hij hem op en legde hem uitgespreid in het gras. Zelf ging hij klap-pertandend achter het struikje liggen.

‘Finn! Finn! Waar ben je?’

Het schemerde al. De stem kwam van ver maar hij herkende hem wel. Het was zijn vader. Hij ging zitten en zag dat de wind een broekspijp had dubbelgeklapt.

‘Finn!’

Hij keek richting het geluid. Nog steeds zag hij niemand. Snel stond hij op en trachtte zijn broek aan te trekken. De natte koude broek was stug en wilde niet over zijn been gaan. Hij sjarde en trok. Eén been zat in de broek toen zijn vader hem zag.

‘Finn! Wat ben jij aan het doen?’ klonk het meer verbaasd dan boos. Finn keek naar zijn gezicht. ‘Waarom heb jij je broek...’ Finn zag een lachje op het gezicht van zijn vader. ‘Ik zie het al,’ zei hij. ‘Zeikpoot.’

Finn trok zijn broek aan. Met stramme vingers probeerde hij de knoop dicht te doen maar het lukte niet. De kou had zijn hele lichaam overgenomen. Het liefst wilde hij huilen. Zijn vader hurkte voor hem en deed de knoop dicht.

‘Jongen toch,’ mompelde hij. ‘Kom, we gaan naar huis.’ Zijn vader trok zijn eigen jas uit en legde hem over Finns schouders. De warmte tintelde zijn huid. Nu hij wakker was kon hij het klapperen van zijn tan-

den niet tegenhouden. Als hij daarmee zou stoppen zouden de tranen komen. Zijn vader had zijn hand op Finns schouder gelegd en samen liepen ze naar huis. De lampen waren uit.

De hand ging van Finns schouder en verdween in de broekzak en haalde er zijn mobieltje uit. Het scherm verlichtte zijn gezicht. Daarna hield hij het tegen zijn oor en draaide half van Finn weg.

‘Met mij,’ zei hij. ‘Ik heb hem.’

Finns vader liep met hem naar boven en hielp hem met uitkleden. Hij zette de douche aan, legde de handdoek over de verwarming en haalde Finns pyjama. Toen zijn vader terugkwam stond Finn nog steeds naast de straal. Zijn vader hield zijn hand eronder.

‘Hij is lekker,’ zei hij en maakte een uitnodigend gebaar.

Finns stapte onder de douche. Het water leek in zijn huid te branden. Zijn vader verliet de badkamer. Langzaam ontspande Finn onder de waterstraal. Na enige tijd nam hij de douchekop van de haak en zette hem van dichtbij recht op het gezicht. Het water klopte op zijn oogbollen.

‘Kom je beneden? Mama is thuis.’

Finn draaide de kraan dicht. De kou sloeg onmiddellijk als een natte deken om zijn lijf. Met een stap uit de douchecel pakte hij zijn handdoek van de verwarming en wreef zich hardhandig droog. Zijn pyjama met schone onderbroek lagen op het krukje. Nadat hij de handdoek weer had opgehangen voelde hij dat sommige plekken niet goed waren afgedroogd. Elke

luchtverplaatsing voelde als een ijzige wind. Toch besloot hij niet opnieuw de handdoek te pakken maar direct zijn pyjama aan te trekken.

Beneden zat zijn moeder aan de eettafel. Toen ze hem de halverwege de trap zag, liep ze direct naar hem toe. Finn bleef staan, draaide zijn hoofd half van haar af en zag weer de kier onder de slaapkamerdeur. Dit keer was er niets te zien, het was donker. Het liefst was hij naar zijn kamer gegaan.

‘Waar was je? Wat was je aan het doen?’

Zijn vader zat eerst gehurkt voor de houtkachel maar was opgestaan toen zijn moeder vragen stelde. De woorden bleven door de ruimte stuiteren. Finn liep met zijn hoofd omlaag naar beneden. ‘Kom jongen, mama heeft warme chocomel voor je gemaakt.’ Zijn moeder kwam naar hem toe, legde haar armen om hem heen en duwde zijn hoofd tegen zich aan. De weerstand brak, tranen sprongen uit zijn ogen en trokken in de jurk van zijn moeder. Heel zijn lijf schokte.

‘Ach jochie, zo erg is dat niet,’ fluisterde ze. Ze kusste hem op zijn hoofd. Samen liepen ze naar de bank. Haar lichaam was warm en zacht. Zijn vader en moeder gingen alle twee naast hem zitten terwijl hij aan zijn chocomel nipte en in het vuur keek. Niemand zei iets. Er moest opnieuw taal gevonden worden.

‘Zeikpoot,’ fluisterde Finn na enige tijd. Zijn vader schoot in de lach.

‘Waarschijnlijk per ongeluk, dat is niet zo erg.’ De stem van zijn moeder klonk zacht. ‘Sommige dingen

gebeuren gewoon zonder dat het de bedoeling is. We moeten het maar vergeten.'

Finn keek haar aan en knikte.

JULES VAN DEN ELZEN

Zwarte ufo's

Na de zomer zou ik verhuizen naar de andere kant van het land. Ik voelde dat ik op een keerpunt zat. Als kind vroeg ik me altijd af waarom water uit de kraan eerst via je handen en armen naar beneden gleeed, alsof het plakte. Op een gegeven moment liet het los en donderde het gewoon verticaal op de grond. Op precies dat snijvlak zat ik die zomer op Dour, het beruchtste festival van Europa aan de Frans-Belgische grens. Het hele weekend al stormde het ongekend. Vrijwel elke Dourbezoeker verkoos een extra lading speed of alcohol boven het meenemen van kaplaarzen, waardoor vele paren All Stars en Vans wegzakten in de modder. De weerman van het Belgische jornaal dat we op de heenweg hoorden sprak van een uitzonderlijke situatie: twee stormen die elkaar vlak boven het festivalterrein zouden kunnen raken. De kans daarop achtte hij klein.

Jeroen kwam er al jaren op rij en praatte over niets anders. Bij de eerste editie dat hij er kwam, stonden er zo weinig mobiele toiletten dat de organisatie zich genoodzaakt zag een slotgracht rond de camping te graven als noodvoorziening. Niemand had bedacht dat het een beter idee zou zijn dit middeleeuwse reddingsmiddel aan één kant toe te passen, zodat

de kampeerders bij slechts één windrichting vergast zouden worden door de bijtende ammoniakgeur en niet bij alle vier. Al tijdens de eerste nacht viel Jeroen lazarus tot zijn knieën in de gracht. Hij had dat weekend één broek bij zich.

De volgorde van de gebeurtenissen is me een raadsel, dus laat ik beginnen met de eerste pil. Of vooruit, de eerste twee, veel te snel achter elkaar door mijn keel gegoten. Het eerste wat ik zag was een roze draak die zich over de dj booth heen stortte. Gebiologeerd aanschouwde ik het tafereel. Ik wilde het delen met de mensen om me heen. Ze bleven me vriendelijk toelachen terwijl ik ze aanhoudend op de draak wees. Mijn vrienden stonden op een afstandje. Jeroen dronk van zijn bier en ging los op lompe drum-'n-bass. Fien hing bij iedereen om de nek, volledig in beslag genomen door de wegwerpcamera die ze bij de Hema had gekocht. Iets hield me tegen naar hen toe te lopen. Ik keek om me heen en liet de MDMA een willekeurige richting kiezen.

Fien was mijn huisgenoot in de Utrechtse studentenflat waar ik vierenhalf jaar van mijn leven heb vergooid. Die flat is het best te karakteriseren aan de hand van De Pan. Met de enige pan die we hadden maakten we om beurten een maal voor elkaar klaar. Op maandag begon iemand bijvoorbeeld met nasi, waarvan structureel een derde deel overbleef door de enorme grootte van De Pan. Op dinsdag had de volgende geen zin om helemaal opnieuw te beginnen. Hij of zij gebruikte de resten om iets anders te maken. Het gerecht was onherkenbaar geworden op donderdag.

In het weekend werd besloten dat de situatie onhoudbaar was en de inhoud van De Pan stante pede in de vuilnisbak gemieterd diende te worden. Geen ziektekiem weet zich sindsdien een weg door mijn afweersysteem te banen.

Oogverblindend is Fien niet, meer het type meisje dat je kan uitkleden met haar ogen. Destijds had ik een streep haar die omhoog groeide vanaf mijn pik tot aan mijn navel. Zo vaak als mogelijk rekte ik me uit wegens een zogenaamd niet te onderdrukken geeuw, die mijn trui omhoog dwong en Fiens ogen omlaag. Later is die streep helaas geannexeerd door de orang-oetanbeharng die mijn hele lichaam overnam, wat het erotische effect ervan enigszins tenietdeed.

‘Jawel, ge ziet het aan zijn ogen!’

Ik had mijn zonnebril afgedaan, wetende dat de Vlaamse meisjes tegenover me twee enorme zwarte ufo’s in kleine vijvertjes te zien kregen. Het was donker, de enige reden dat ik hem überhaupt droeg was om mijn pupillen te verbergen. We zaten op een houten verhoging voor de urinoirs. Hun felgekleurde poncho’s waren zo doorweekt dat ze kleefden aan hun grotendeels ontblote huid. Achter ons liep een leger lullen uit korte broeken leeg. Het leek de meisjes niet te deren. ‘Sfeervolle plek hebben jullie gekozen,’ zei ik.

Ze lachten, alsof het ze eerder niet was opgevallen waar ze zaten. ‘Hebt ge dit vaker gedaan?’ vroeg de blondste van de twee.

‘Een keer. Dat was een klein beetje, nu een stuk meer, wel twee hele, denk ik.’ De woorden stroomden

vanzelf uit mijn mond, minstens twee keer zo snel als normaal. Ik had spierpijn in mijn kaken die maalden als betonmolens.

De ander aaide over mijn haar, dat ik een week voor het festival gemillimeterd had. Ik kreeg kippenvel van de haartjes die terug op hun plek veerden.

‘Misschien is dit werk het gewoon niet helemaal voor jou. Kan iedereen overkomen. Het gaat erom dat je het op een gegeven moment accepteert.’ Ik was me er ten volle van bewust dat het meisje van de zeepdispensers op het punt van doordraaien stond. Minutenlang ratelde ik door, terwijl ze verwoede pogingen deed het bakje te vervangen. Ik was geen meter opgeschoten en stond nog steeds bij dezelfde piskakken. Ergens in Freuds kelder was ik me ervan bewust dat ikzelf de enige persoon in de wijde omgeving van het festival was op wie ik overkwam als een leuke, vlotte gast met een babbel. En niet als een krankzinnige. De rest van het huis barstte te zeer uit zijn voegen van de amfetamine om tot reflectie in staat te zijn. Het meisje van de zeepdispensers was mijn volgende slachtoffer.

‘Dagagewoonnie!’ Haar Vlaams begon zijn charme te verliezen.

‘Laat mij dan eens.’ Ten einde raad liet ze het toe. Ik wrikte me een ongeluk aan het gladde harde plastic, maar kreeg er geen grip op. Poging na poging waagde ik, de drugs raasden door mijn lichaam. Een bataljon geïnteresseerden keek inmiddels toe. Het zeepdispensermeisje keek moedeloos naar de grond.

Een favoriet spelletje op Dour was om met een man of vijftig een corridor te vormen, waarbij steeds twee

mensen tegenover elkaar gingen staan en onder luid gejuich een wave inzetten. De ene na de andere passant liet zich fêteren door zo hard mogelijk tussen de twee rijen door te rennen. De uitverkorene deelde onderwijl enthousiast high fives uit, nog in zalige onwetendheid dat hij door de laatste persoon in de rij plots onvermijdelijk gehaakt zou worden. Pas met zijn gezicht in de modder besepte de ongelukkige held op Dour te zijn, het festival dat zo ver verwijderd bleek van het *peace and love*-ideaal van Woodstock als een zelfrijdende Tesla van een paardenkoets.

De storm zette almaar verder aan, vervaarlijk slingerden de festivaltenten heen en weer. Het meisje van de zeepdispensers snikte na in mijn armen. Ze had me net het hele verhaal uit de doeken gedaan over haar vader die aan een ongeneeslijke vorm van kanker leed. Ik snapte er niets van, elke zin langer dan vijf woorden werd in mijn doorgekookte hersenpan een onmogelijk te ontcijferen brij. Uit alle macht probeerde ik een troost voor haar te zijn, meer op het niveau van een huisdier dan van een psycholoog.

Haar vriendin, die eveneens het vrijwilligerstenue van het festival droeg, dook op. Ze had een kerel opgedoken die er minstens zo erg aan toe leek als ik. Het meisje van de zeepdispensers verontschuldigde zich en met zijn drieën liepen ze weg. Ik stond op en vervolgde mijn ronde over de Gazastrook.

Tent na tent doorploegde ik op zoek naar mijn vrienden. Bijkomend probleem was dat ik in elk gezicht dat van Fien dan wel Jeroen zag, alsof ik op een doorgedraaid Venetiaans bal was beland. De modder

stond tot aan mijn enkels en de wind huilde zo hard dat hij boven de ingeblikte bassen van de dj uitkwam.

Iemand hield me staande. 'Goed spul hè?'

Ik keek recht in het zoveelste gezicht van Jeroen, dit keer een opgeblazen variant.

'Ge herkent me toch wel?'

Door zijn postuur en zijn verwijfde tasje herkende ik de flippo die mij de pillen had verkocht uiteindelijk.

'Zeker man,' wist ik uit te brengen.

Hij rook euro's. 'Wilt ge er nog ene?'

Ik haalde mijn schouders op, wat hij als een ja opvatte. Ik slikte mijn derde door.

In elke mannenstem om me heen hoorde ik Jeroen, in elke vrouwenstem Fien. Ik lag op mijn rug in het gras en liet beeld en geluid aan me voorbij stromen, als een componist met synesthesie die zijn orkest om 'wat meer blauw' vraagt. In mijn omgeving ontstond een soort opwinding. Kleuren en klanken cirkelden steeds sneller om elkaar heen. Een tentdoek ergens in een sterrenstelsel ver boven me liet los. Lichtinstallaties vielen naar beneden. Speakertorens kapseiden als Jengablokjes. Fien, Jeroen, het meisje van de zeepdispensers. Ik hoopte dat het ze goed verging. Daarna werd alles zwart.

MARK GROENEN

Waterspuwer

Op een dag was ze weg, en ik was blij dat ze liefde had gevonden.

*

Vier jaar lang was ik verliefd geweest op Susanne. Ik hield deuren open, bracht haar bloemen en zong serenades. Een jaar geleden wees ze me voor de laatste keer af. Ik had er vrede mee. We waren nu vrienden. Wat mensen ook beweerden, het kon echt.

We stonden voor de kerk. Voor een schoolproject over gotische architectuur moesten we foto's van het gebouw nemen. Susanne liep met haar camera in de hand om het bouwwerk heen en fotografeerde elke luchtboog, toren en glas-in-loodraam. Ik was erbij uit beleefdheid, zodat ze niet het idee kreeg dat ze het project alleen moest doen, ondanks dat ik niets bijdroeg. Ze accepteerde mijn laksheid, en ik maakte er dankbaar gebruik van.

'Zie je dat daar?' vroeg ze plotseling.

'Nee,' zei ik. De decoratie was druk en vol detail. Ze kon werkelijk alles bedoelen.

'Daarboven.' Ze wees, en mijn blik volgde haar vinger. 'Zie je dat witte beeld?'

Toen zag ik hem. In een zee van grijze stenen schitterde een enkel wit standbeeld, dat als een eenzame ster hoog boven de mensen hing.

‘Daar wil ik meer over weten,’ zei Susanne terwijl ze met haar lens op het beeld inzoomde.

We liepen de kerk binnen en vroegen aan de medewerkster van het museumwinkeltje naar het beeld.

‘Dat is onze nieuwe waterspuwer,’ zei de hoogbejaarde vrouw. ‘Het was een gift van een klooster-gemeenschap uit Italië. Ik weet er niet het fijne van, maar onze pastoor kan je vast wel helpen.’

Ze zette een bordje ‘Gesloten’ neer op haar toonbank en hing een metalen koord voor de ingang van het winkeltje. Het zou geen dief tegenhouden, maar wie steelt er uit het huis van God? Onze voetstappen galmden door de lege kerk.

De pastoor was een vriendelijke man. Hij was een en al rimpel, als een oude appel, met plukken haar die langs zijn slapen naar zijn achterhoofd liepen. Minstens net zo wild waren zijn donkerblonde neusharen.

‘De waterspuwer? Ja, dat is een heel bijzonder cadeau. De Benedictijnen hebben een blok marmer onder een kleine stroom water gezet en het zo laten uitslijten. Elke tien dagen verschoven ze beeld enkele millimeters om de stroming te verplaatsen. Twintig monniken tilden het natte standbeeld op terwijl vader overste nauwkeurig de hoek bepaalde. Het duurde decennia voordat het zijn huidige vorm had. Maar het resultaat is magisch, dat zeker.’

‘Mogen we hem zien?’ vroeg Susanne aan de pastoor.

De geestelijke twijfelde. 'Het is eigenlijk niet toegestaan voor bezoekers om de toren te beklimmen. Als ik het toelaat, dan wil straks iedereen de waterspuwer zien.'

'We zullen niets zeggen, dat beloven we.'

*

De waterspuwer viel uit de toon bij de andere beelden die de toren decoreerden. Waar anderen groteske wezens of mismaakte mannen waren, was dit beeld de schoonheid zelve. Het beeld had lange, golvende haren. Zijn perfecte neus liep naar volle lippen die boven een sterke kaaklijn zaten. Hij had een aantrekkelijke glimlach. Zelfverzekerd, zelfs een tikkeltje arrogant. Zijn lege ogen waren een winterlandschap. Vanaf de nek naar beneden was hij echter monsterlijk, net als alle andere beelden. Onder zijn sleutelbeenderen begon een geschubde huid. Hij had geen armen of benen, maar een viertal sterke poten als die van een leeuw. Aan hun uiteinden zaten scherpe adelaarsklauwen die grepen in de stenen die hem op zijn plaats hielden. Zijn vleugels waren als die van vleermuizen, maar dan gevederd.

Ik keek naar Susanne. Haar camera hing losjes in haar handen. Ze maakte geen foto's. Ze keek naar het beeld zoals ik altijd had gewild dat ze naar mij zou kijken.

*

‘Ik ga weer terug,’ zei ze, toen we de volgende dag naar school fietsten.

‘Terug naar de kerk?’

‘Ja, ik ben nog niet klaar.’

‘Hoe bedoel je, we hebben toch alle foto’s?’

‘Ik moet dat beeld nog een keer zien,’ zei ze, terwijl we wachtten op het rode verkeerslicht.

*

Ik zag haar na de wiskundeles, in de studiezaal. Ze had van de tekenleraar verlof gekregen om terug te keren naar de kerk tijdens zijn les. ‘Hoe was het bij het beeld?’

‘Goed,’ zei ze. ‘Magisch zelfs.’

‘Magisch?’

‘Geloof je dat beelden meer kunnen zijn dan alleen maar geboetseerde rotsen? Dat iets gevangen zit daarbinnen?’ Ze zette zich in de stoel naast me, waar na ze een spiegeltje en lipstick uit haar schooltas pakte.

Ik dacht hierover na. ‘Nee, niet echt nee.’

‘Kom morgen met me mee, dan laat ik het je zien.’ Ze glimlachte naar me met haar suikerspinroze lippen.

*

Het waaide hard in de toren. Bij het zien van Susanne opende de pastoor meteen de deur naar de trappen. Hij had geen moment getwijfeld.

‘Hoor je hem?’ vroeg ze.

‘Nee,’ zei ik, onzeker over wie ze bedoelde.

‘Als je goed luistert, hoor je zijn hart kloppen in de stenen en zijn adem in de wind. Hij praat tegen me.’

Ik keek de waterspuwer aan in zijn lege ogen. ‘Wat zegt hij dan?’

‘Dat we samen gaan ontsnappen van hier. Hij gaat me meenemen naar de hemel. Hij vraagt me op zijn rug te klimmen en stevig vast te grijpen en nooit meer los te laten. Hij gaat me wegvoeren.’

Ik zweeg. Ik durfde haar niet te vertellen hoe waanzinnig het klonk.

*

Een week later vertelde ze me dat het bijna zover was. Ze zou morgen met hem wegvliegen. Ik durfde geen vragen te stellen.

*

Ze was, trouw aan haar woord, niet op school de volgende dag. Ik maakte me geen zorgen. Ze stond vast weer aan het raam in de toren, vol katzwijn te kijken naar gespierde armen van de waterspuwer.

Na school ging ik naar de kerk, naar het beeld dat haar zou wegvoeren. De kerk was leeg. Het winkeltje was gesloten en de pastoor was nergens te bekennen. Ik voelde de tocht uit de deur van de toren die wijd open stond. Ik liep de wenteltrappen op om te kijken of zij nog bij het beeld was. Eenmaal boven zag ik niets.

Er was geen Susanne. Er was geen beeld. Een waterige zon scheen door het open raam naar binnen. Het was inderdaad groot genoeg om doorheen te klimmen. Ik sloot mijn ogen, voelde de wind en luisterde naar de ruisende herfstbladeren. Ze knisperden. Mijn vingers gleden over de ruwe stenen en ik voelde de geschiedenis van deze plek.

Ze was weg, en ik was blij dat ze de liefde had gevonden.

*

De kalmte van het moment duurde slechts enkele seconden. Toen hoorde ik sirenes. Politie, brandweer en ambulance. Ze haastten zich allemaal naar het kerkplein. Naar het beeld dat was gevallen. De talloze stukken witte marmer, besmeurd met rood, lagen verspreid over de kinderkoppen.

Het hoofd van het beeld lag tussen de brokstukken. Het was bij de nek afgebroken. Zijn glimlach was nog steeds aantrekkelijk, een beetje cynisch. Een veeg roze lippenstift leidde af van de scheur die over zijn wang liep.

EZRA HAKZE

In slaap

Ze heeft haar schildpad in bed gelegd. Het dier gedroeg zich al een paar dagen vreemd en kwam nauwelijks van zijn steen af. Normaal deed hij niets anders dan zwemmen, van de ene kant van het terrarium naar de andere. Alsof dat was waar het leven om draaide: weg-zwemmen, omdraaien, en weer terugzwemmen. Nu Bette erover nadacht was dat misschien ook wel zo. Zij was in haar leven zo vaak weggegaan en teruggekeerd. Waar ze heen ging weet ze niet meer, maar ze weet wel dat ze zelf de deur op slot deed. Waarom mocht dat nu niet meer?

Ze zou heus wel weer terugkomen. Al was het maar vanwege de toetjes. Ze was al een tijdje niet meer alleen buiten geweest, maar één ding wist ze wel: in de buitenwereld bood niemand je zomaar een gratis toetje aan.

Maandag: stracciatella-yoghurt.

Dinsdag: kwark met siroop.

Woensdag: fruitsalade.

Donderdag: vla.

Vrijdag: vanille-ijs.

Zaterdag: chocolademousse.

Zondag: advocaat met slagroom.

Zo stond het in de menukaart van het restaurant waar ze elke dag at. Dat ze daar niet voor betaalde vond Bette soms wel vervelend, maar de koks wilden van haar fooi niets weten. De mensen in het huis waren erg aardig. Bette mocht weliswaar niet in haar eentje naar buiten, maar een gevangenis was dit zeker niet, want in de gevangenis waren de mensen niet zo behulpzaam. En in een gevangenis mocht je ook geen huisdieren. Wat wel vreemd was: ze hoefde de schildpad geen eten te geven.

‘Dat doe ik wel,’ zei het meisje.

‘Geef je hem wel genoeg?’ vroeg zij haar.

‘Jazeker, mevrouw. Hij eet zijn buikje rond.’

Toch was hij de laatste dagen niet meer zo actief.

Daar had Bette ook weleens last van. Dan werd ze ’s ochtends wakker en kon ze niets anders dan staren naar de dode mug tegen het plafond. Het gebeurde vaak nadat ze de tunnel-droom had.

‘De tunnel-droom, mevrouw?’

‘Ja, de tunnel-droom.’

‘Waar gaat die over?’ vroeg het meisje.

‘Over een autoritje met mijn man.’

‘Dat is toch leuk?’ zei het meisje, want zij begreep er niks van.

In de tunnel-droom reden Bette en haar man door de Franse weilanden, onderweg naar een camping in de Provence. Het heuvelachtige landschap met de olijfbomen kwam Bette vaag bekend voor, maar ze wist niet of ze hier al eerder was of het uitzicht gewoon herkende van een ansichtkaart of film. In de weilanden stonden bruine koeien met bellen om hun nek, als

in een kaasreclame. Lang had Bette zich niet zo rustig gevoeld. Ze hoefde niet bang te zijn dat ze de weg kwijtraakte of haar portemonnee vergat; haar man kende de weg en zorgde voor haar. Toen ze zijn gezicht van de zijkant bekeek, zag ze dat hij een jaar of twintig was. Hij glimlachte naar haar. Hij kende de weg.

Op dat moment werd het ineens donker. Er was geen overgang van de schemering naar het duister, eerder leek het alsof de zon een schakelaar had en iemand op de knop drukte. De auto reed ondertussen gewoon door, al waren de weg, het weiland en de koeien niet meer te onderscheiden. Bette kreeg het benauwd. Ze had de neiging om naast zich te voelen of haar man er nog wel zat, maar durfde het niet.

‘Kunnen we niet beter omkeren?’ hoorde ze zichzelf vragen. Haar man reageerde niet. Pas toen Bette achterom keek en daar een cirkel licht zag, begreep ze dat ze helemaal niet terug konden. Ze reden een tunnel in. Een voor haar gevoel steeds smaller wordende tunnel.

Het gevoel dat ze klem zat in het donker kon Bette na de droom niet meer van zich afschudden. Op zulke dagen kreeg ze van het meisje een pilletje, dat haar hielp om uit de tunnel te komen.

Misschien had de schildpad ook last van nachmerries.

Die ochtend bleef Bette in bed liggen en antwoordde niet toen het meisje vanaf de gang goedemorgen riep. Ze keek omhoog en zag dat er een druppel bloed op het plafond zat.

‘Oh,’ zei het meisje. Ze stond in de deuropening. ‘Heeft u weer last?’

Bette knikte.

Het meisje bleef even zwijgend staan, overwegend wat ze nu moest doen. Toen liep ze de kamer uit. Bette hoorde haar rommelen in de keuken.

Ze kwam terug met een glas water, een broodje jam en het pilletje. ‘Kent u dit medicijn nog?’ vroeg ze. ‘Daardoor gaat u zich altijd beter voelen als u een slechte dag heeft.’

‘Ik herinner het me nog,’ zei Bette, ‘maar dat broodje hoef ik niet.’

‘U moet wel wat eten,’ zei het meisje.

‘Ik lust geen jam’.

‘U eet bijna elke ochtend jam.’

‘Ik lust het niet.’

‘Goed, neemt u vast uw medicijn, dan smeer ik een ander broodje. Wat wilt u erop?’

‘Kaas,’ antwoordde Bette kortaf. Toen het meisje de keuken in verdwenen was, legde ze de pil onder haar kussen. Daarna dronk ze het glas water leeg.

Nadat Bette gewassen en aangekleed was, verliet het meisje haar woning om een van de andere bewoners te helpen. Het pilletje was ondertussen een beetje verschoven, maar lag er nog steeds. Bette haalde het onder haar kussen vandaan en nam het mee naar de keuken, waar ze het in kleine stukjes tot moes sneed.

De schildpad keek helemaal niet op toen de witte kruimels naast hem in het water vielen, alsof hij dat al zo vaak meegemaakt had. ‘Kijk,’ zei Bette terwijl ze

naar de stukjes wees. 'Iets lekkers voor je.' Natuurlijk liet de schildpad zich niet voor de gek houden. Die pil smaakte of rook nergens naar.

Bette keerde weer terug naar de keuken. 'Ik moet hem ergens mee lokken,' mompelde ze, maar ze had geen schildpaddenvoer thuis staan, dat werd altijd meegenomen. Ze opende een aantal keukenkastjes. Glazen, borden, brood, een pot pindakaas. In de koelkast lag een komkommer.

Ook nu reageerde de schildpad niet meteen. Bette wilde de komkommerpartjes al bijna weer uit het water halen toen hij ineens zijn kop naar voren bewoog en de nieuwe geur opsnoof. Bette vond het geruststellend dat het dier voor alles zijn tijd nam. Daar kon het meisje nog wat van leren; onder het douchen en aankleden riep ze regelmatig 'hup hup!', alsof zij haar aanspoorde bij een wedstrijd. Nee, dan deze schildpad: met de rust van een monnik klom hij van de steen, tuimelde het water in en stak zijn slome tong uit zijn bek. Toen begon hij te eten. Ik moet hem nu even met rust laten, dacht Bette. Hoe zou ik het vinden als iemand me onder het eten steeds aanstaarde?

Toen ze terugkwam was de schildpad koud. Voor een kort moment voelde Bette paniek opkomen, een drukkend gevoel in haar borst. Daarna realiseerde ze zich pas dat het dier altijd al koud was. Haar hartslag vertraagde weer. Het was een schildpad, geen mens.

Haar man voelde ook koud aan toen ze hem vond. Hij lag in de douche op de grond; de kraan stond nog aan en zijn benen kwamen onder het douchegordijn

vandaan. ‘Wat doe jij nou?’ riep ze terwijl ze in de deuropening bleef staan. Ze hoopte dat hij met een verklaring voor deze positie zou komen, al kon ze er zelf geen bedenken. Wie gaat er nou liggen in de douche? Het leek ook helemaal niet haar man die daar lag, maar een vreemde. Ze durfde nauwelijks naar hem toe. Toch vermande ze zich en schoof het douchegordijn aan de kant.

Toen wist ze dat ze helemaal niet bang hoefde te zijn, dat die man geen onbekende was. Ze herkende zijn blik uit zijn slaap. De oogleden ontspannen, de lippen een beetje getuit, een hand onder zijn hoofd; zo had ze hem vaak naast zich zien liggen. Haar man sliep en had het koud. Waarom had niemand dat gezien?

Misschien was haar schildpad moe geworden van het pilletje, dacht ze. Als zij het medicijn nam voelde ze zich ook altijd een beetje doezelig, alsof ze net uit een warm bad kwam. Ja, dat moest het zijn. Haar schildpad had gewoon wat rust nodig. Bette deed haar hand onder het dier en haalde het uit het terrarium. Zo’n steen lag niet lekker.

Het verbaasde haar hoe zwaar hij was, enkel door het gewicht van het schild. Geen wonder dat de schildpad uitgeput was. Bette bracht hem naar haar slaapkamer en deed de lakens van haar bed aan de kant. Ze legde het dier met zijn kopje op het hoofdkussen. ‘Dit is beter, toch?’ zei ze. Ze bleef even naar hem kijken, hoe hij tot zijn nek onder de lakens lag. Zo stopte ze vroeger ook haar knuffelberen in. Ze zette een paar stappen achteruit en zei dat het tijd was om te slapen,

voor ze de slaapkamerdeur achter zich sloot.

Ze heeft haar schildpad in bed gelegd. Misschien had ze dat ook met haar man moeten doen.

THIJS VAN HIMBERGEN

Ik hoop dat dit helpt

Beste mevrouw Appelman,

Hierbij de informatie waar u tijdens ons eerste gesprek om vroeg.

Ik begin mijn dag altijd goedgeluimd, tenzij ik heel slecht heb geslapen, wat regelmatig het geval is. Ik spring uit bed en rek mijn lijf. Koffie zet ik in zo'n grote Italiaanse percolator. Mijn ex-vriendin Letizia, oorspronkelijk ook Italiaans, noemde dat apparaat altijd 'de mokka'. 'Ollie, er is koffie in de mokka,' riep ze dan richting de slaapkamer voordat ze naar haar werking. Voor de rest sprak ze wel uitstekend Nederlands, hoor. Bewijs: nadat ik 'de mokka' op het vuur heb gezet, neem ik wat zij altijd een 'jongensdouche' noemde. Volgens haar betekende dat: geen zeep of shampoo gebruiken, maar langzaam van voet naar voet wieden terwijl je warm water door je haar en langs je lijf laat stromen. Technisch gezien klopt die omschrijving wel, maar hij mist wat: dat warme water wekt in mij namelijk het besef dat dit weer een dag is, ik een mensaap ben, en de wereld ongeveer zus en zo in elkaar steekt. Dat zijn belangrijke uitgangspunten voor mijn ochtendritueel. Pas wanneer ik volledig daarvan

doordrenkt ben droog ik mij af, en precies wanneer ik dáármee klaar ben hoor ik de koffie pruttelen. U vroeg mij een typische dag in mijn leven te beschrijven, en wat mij op zo'n dag plezier geeft en wat niet. Zoiets stemt mij dus vrolijk, zo'n perfecte samenkomst van dingen: ik ben droog, en de koffie pruttelt.

Naakt loop ik naar de keuken, giet de koffie in een beker en roer er een eetlepel gecondenseerde melk doorheen, iets wat ik doe sinds een vakantie in Vietnam. De koffie duurt vijf slokken. Na de eerste twee herinner ik me weer mijn best wel gave naam: Olivier Baas. Nog twee en ik weet me voor de geest te halen waar ik werk: bij Mok/Lepel/Kom, als grafisch ontwerper. Bij de laatste slok besef ik te laat te zijn voor dat werk.

Omdat ik toch al te laat ben kan ik net zo goed nog wat eten. Ik stop twee boterhammen in de rooster en kleeft me aan. Net wanneer ik de dubbele knopen in mijn schoenveters leg, springen de boterhammen op: weer een pleziermomentje. Ik bestrijk het brood met smeersels die ik in de koelkast aantref, ik hou van smeerkaas, pindakaas, en gewone kaas. En ik hou van chocopasta, die ik tegenwoordig zo dik smeer als ik zelf wil.

Ook kan ik het mij nog wel even permitteren om mijn kat, Stronzo, langdurig te aaien. Dat stemt me altijd goed. Ik vraag hem, heel vriendelijk, of hij vandaag alsjeblijft géén laag overvliegende duif uit de lucht wil grissen, om die door de kier van het dakraam naar binnen te sleuren en in een wolk van veertjes en bloedspatten op mijn hoogpolige tapijt, dat nét weer

terug is van de stomerij, aan stukken te rijten. Stronzo antwoordt altijd dat hij zijn best zal doen, maar niets kan garanderen. Hij miauwt het natuurlijk, maar vindt u het gek als ik beweer dat hij het ook écht zegt? Letizia voerde zelfs hele gesprekken met hem. Als blijk van goede wil leg ik dan het laatste stuk van mijn bo-terham in zijn bak, want Stronzo lust alles, en daar-overheen strooi ik een schep brokken. Mijn tanden poets ik zittend op de wc met mijn jas aan, dat geeft me het gevoel dat ik nu echt bijna de deur uit ben. In de spiegel zeg ik dan nog iets in de trant van: 'Daar ga je weer, Ollie!' of: 'Ga ze pakken gozer!', want dat pept me op.

Nog even over Letizia: tijdens ons gesprek heb ik misschien niet goed verwoord dat zij en ik het samen uitmaakten. We deden namelijk altijd alles samen. In Vietnam was het moeilijk geweest, ook leuk en mooi en nieuw, maar ook moeilijk. Je denkt dat je even weg kan zijn van het dagelijkse gedoe met elkaar, maar het gaat allemaal mee de koffer in. Na bijna tien jaar is het hard werken om op één lijn te blijven. Die reis moest weer een team van ons maken, maar al snel meenden we allebei in te zien dat we geen team meer zouden worden. En voor ik het wist was ze naar de overkant van de stad verhuisd en waren we allebei met anderen aan het daten. Zij met ene Menno, en ik met Babette, van werk.

Pardon, ik wijk een beetje van de opdracht af. Ik wil alleen maar zeggen: dat stemt me soms wel wat somber, hoe snel dat opeens allemaal ging. Verder ben ik juist een heel opgewekt persoon, en in mijn opge-

wektheid neem ik ook anderen mee. Op mijn werk ben ik daarom ook zeer geliefd. Bijvoorbeeld: met Jurri-aan van de receptie speel ik de laatste tijd een spelletje. Ik sluip gebukt naar binnen tot vlak voor de balie. Dan spring ik opeens op en roep hard: 'Hé Jur! Goeiemórregen!' Daar schrikt hij altijd op een heel grappige manier van, met zo'n gespeeld boze uitdrukking. 'Hou daar toch eens mee op, man!' roept hij dan, zogenaamd nors, alsof hij er écht overstuur van is. Dan loop ik lachend door, en weet ik dat ik zijn dag een beetje leuker heb gemaakt.

Sinds mijn uitspatting op het werk, waarvoor ik naar u ben doorverwezen, zeg ik geen goedemorgen meer tegen de accountmanagers. Eén van hen is namelijk Babette, met wie ik na Letizia dus een paar keer op stap ben geweest. Ik weet dat zij enorm van die uitspatting geschrokken is en ik wil de dingen niet nóg ongemakkelijker maken. Toen Letizia vertelde over die Menno, dat ze iets met elkaar hadden, heb ik met Babette gezoend op de vrijmibo. Dat is zo'n werkborrel, u kent het wel. Of waarschijnlijk kent u het niet, maar u kunt het zich vast voorstellen. Nu ik dit zo opschrijf klinkt het als een matige soap, maar ik was gewoon ontdaan dat Letizia zo snel verder ging met die nieuwe vent. Met Babette en mij werd het niks. Het is ook beter van niet, met collega's. Maar Letizia stapte een paar weken later met haar nieuwe vlam in een vliegtuig richting Bali. Weer naar Azië ook, dat vond ik wel echt pijnlijk. Alsof ze het allemaal nog eens dunnetjes over ging doen met hem.

Hoe dat afliep is u bekend. Het is alom bekend. Zo-

iets verzin je toch niet? Ik moest opzoeken wat het precies is, een Boek-raket. Nu zie ik haar soms voor me, handjes vast met een kerel die ze misschien twee maanden kende. Heeft ze aan mij gedacht? Was daar tijd voor? Ik las dat het in een fractie van een seconde voorbij was, dus vast niet. Niet op dat moment. Maar daarvóór? Zat ze daar zielsgelukkig met hem, of knaagde er iets? Ik kan soms niet bevatten dat ik daar nooit een antwoord op zal krijgen. Is dat erg egocentrisch, vindt u?

Maar ik dwaal weer af, excuus. Mijn dagen dus. 's Avonds eet ik meestal wat achter mijn bureau, sushi ofzo. Zo'n treetje met keurig gerangschikte rolletjes heeft iets rustigs vind ik. Het is op kantoor prettig werken als iedereen naar huis is, naar hun partners en hun kinderen of weet ik het waarheen. Dan heb ik het rijk alleen, en kan ik me écht concentreren. Rond tien ga ik naar huis omdat Stronzo moet eten (als hij tenminste geen duif heeft verslonden), en naderhand drink ik een glas whisky, of twee, en liggen we nog een tijdje op de bank te suffen. Of eigenlijk, ik suf op de bank en Stronzo suft op mijn buik. Dat vind ik ook één van de fijnste dingen, die warme Stronzo met zijn gekke slaapknorretjes op mijn buik. Ik krabbel hem op z'n kop en vraag of hij een goeie dag heeft gehad; zijn antwoord is altijd dat hij daarover geen uitspraken kan doen. Het klinkt gek, maar dat zegt hij écht. Dan dutten we eventjes weg totdat ik weer wakker schrik, Stronzo van mijn buik til, en naar bed ga.

Ik hoop dat dit helpt.

Met vriendelijke groet, tot maandag,

Olivier

FRANCIS HÖRTERS

Brief aan mijn broer

Het feest begint om drie uur. Van tevoren heb ik een uitnodiging opgestuurd gekregen in een vierkante envelop waarvan de bovenkant is dichtgeplakt met een sticker in de vorm van een hart. De parkeerplaats staat vol met auto's als ik om vijf uur aan kom rijden.

Het is zo'n zaal waar je alleen komt als er een bruiloft wordt gevierd. Zelf kom ik niet graag in dit soort ruimten, alle goede bedoelingen van de feestcommissie ten spijt. Maar er zijn blijkbaar genoeg mensen die hier geen moeite mee hebben. De meesten ken ik niet. In het midden praat mijn moeder met een nicht. Bij elke stap die ik zet piepen mijn gymschoenen op de gladde vloer.

Bij de bar giet ik een gin-tonic naar binnen en bestel meteen een nieuwe waarmee ik mijn 'ik-heb-hier-zo-geen-zin-in-gevoel' probeer te bedwelmen. Vlak voor me dansen een paar vrouwen uitbundig met een stel mannen. Een van de mannen slaat een arm om een vrouw heen, zijn hand streelt haar nek. Glijdt via haar rug naar beneden en duwt zijn vingertoppen in haar bil. De vrouw sluit haar ogen terwijl ik wacht op mijn vierde gin-tonic.

Ergens wordt een microfoon aangesloten op een

geluidsinstallatie. Het gaat gepaard met gekraak en geplof.

Als ik de gin-tonic van de barman aanpak staat mijn moeder naast me, ze drapeert haar arm om mijn middel en fluistert in mijn oor: 'Je bent net op tijd.' Ik luister niet echt. Je kan me geen dingen laten doen waar ik geen zin in heb. Soms vraag ik me af waarom ik ergens ja op zeg. Dacht ik soms dat het een grap was toen Ivo me vroeg?

Ik schud mijn hoofd.

'Jawel.'

'Nu?' vraag ik.

'Zo. Je wordt aangekondigd.'

'Wat moet ik zeggen?'

Ze draait zich om. 'Zeg gewoon iets aardigs.'

Mijn jurk plakt aan mijn bovenbenen. Ik sta tegen de bar geleund met mijn ogen dicht. Zo lijkt het net of ik slaap. Het liefst hoop ik dat ze me vergeten of wegens dronkenschap de zaal uit gooien. Tot drie keer toe galmt mijn naam door de speakers. Bla-bla-bla. Ik weiger te reageren. Bij de vierde keer hoor ik mijn moeder foeteren: 'Kom op nou.'

'Mam.'

Ze pakt mijn hand en neemt me mee naar een podium met een standaard en een microfoon. De man van het geluid vraagt of ik er klaar voor ben. Met mijn wijsvinger tik ik op de microfoon. Hij doet het. Ik schraap mijn keel en stroop de denkbeeldige mouwen van mijn jurk op. De zon schijnt via de glas-in-loodramen op de mensen voor me en kleurt hun gezichten. Ik zeg gewoon wat ik altijd zeg als er niemand bij is.

Dat is de kunst, het gewoon zeggen.

‘Al jaren vertel ik dat ik ooit een boek ga schrijven. Eerst kende ik geen schrijvers, wel schilders. Soms mocht ik met de schilders mee naar De Kring. Dan ontmoette ik schrijvers en dichters. De dichters droegen coltruien en toen ben ik ook coltruien gaan dragen. Ondertussen kwam ik niet aan schrijven toe.’

Ivo staat hand in hand met zijn nieuwe vrouw. Ze ziet er strak uit in haar roze strapless jurk, misschien is ze afgefallen. Ze lachen alsof ze hun blijdschap niet op kunnen, wat natuurlijk ook de bedoeling is op een bruiloft. Ik beweeg onrustig met mijn armen. Met mijn ene hand hou ik de pols van mijn andere hand in bedwang. Iemand roert onafgebroken met een lepel in een kop koffie.

‘Sinds een maand volg ik het advies van mijn docent romanschrijven op. Elke ochtend schrijf ik drie uur lang achter elkaar. Daarna doe ik iets anders. Kijk ik een serie over een Zweedse seriemoordenaar die haar slachtoffers met een mes bewerkt en als kind al insecten onder een vergrootglas levend liet verbranden, of ik wandel met de hond van mijn buurman. Sindsdien gaat het schrijven beter. De roman die ik wil schrijven gaat over een familie. Een gewoon gezin. Een broer en een zus.’

Er wordt een foto gemaakt. Ping! klinkt het geluid van een smartphone. Nog een paar pingen. Ik zet mijn vriendelijkste gezicht op.

‘Later blijkt dat het helemaal geen gewoon gezin is. Er gebeuren tragische dingen. Niemand ziet het aankomen maar ze kunnen niet meer terug. Natuurlijk

zijn die gebeurtenissen helemaal niet toevallig. Ben je mal. Ze houden verband met elkaar. Het is als een geraamte waaraan het vlees wordt opgehangen.' Ik pak de microfoon uit de houder en kijk naar mijn broer. Hij glimlacht en knikt me toe. Ik ontwijk de blik van mijn moeder die vlak achter hem staat. Het blijft toch je kind, hoor ik haar zeggen.

'Zoiets moet het worden. Vinden jullie het geloofwaardig?' Ik kijk de zaal rond. Wie had gedacht dat ik zo boeiend was? Ikzelf in ieder geval niet. 'Maar goed. Ivo. Ik sta dus hier omdat je gaat trouwen. Weer gaat trouwen, moet ik zeggen. Je meende het echt, hè, toen je het mij vertelde – wat trouwens het bizarste was dat ik in tijden had gehoord. Bizarder dan de eerste keer. En de tweede keer. Bizarder zelfs dan mama die het opgaf om voor papa te zorgen. Ook bizarder dan de namen van je kinderen op je arm, zelfs bizarder dan mijn verhalen, al scheelt het weinig.'

Voor me staat iemand me met zijn telefoon te filmen. Ik buig naar hem toe en fluister: 'Als je denkt dat ik hier maar wat sta te ouwehoeren heb je het mis.'

Geroezemoes en schuivende voeten in de zaal.

'Ik schrijf dus verhalen, verzin van alles. Soms gaat het over mezelf, over vrienden, familie. Of ze het nou leuk vinden of niet. In gedachten schrijf ik alles op, als een brief. Een paar woorden voor iedereen. Voor de moeder die haar man in de steek laat. Woorden voor de vader in het ziekenhuis. Woorden voor de broer met momenten van gekte. Voor het zusje die een abortus verzwijgt. Voor de schoonzus die haar ex dood steekt.

Dat deze woorden samen een verhaal mogen vormen.’
Even ben ik stil.

Iemand kucht. Een vrouw met een korte boblijn strijkt haar haar glad.

‘Weet je nog Ivo,’ zeg ik. ‘De dag dat ik slaagde voor mijn rijbewijs? Je gooide jouw autosleutels naar me toe en zei dat ik nu maar eens alleen moest gaan rijden. En ik deed het. Want ik wist dat ik het kon. Want jij had het gezegd, mijn grote broer. De hele rit rook het naar verbrande rubber omdat de handrem er al die tijd op had gezeten. Je lachte toen ik het opbiechtte, zei dat het niet gaf.’ Mijn hart bonkt.

‘Maar het geeft wel,’ zeg ik tegen Ivo en zijn nieuwe vrouw, tegen mijn moeder die haar hand niet meer van haar mond lijkt los te krijgen, tegen mezelf.

‘Toen je vond dat er te veel slechte dagen waren. Je flipte op die pillen. Ik weet nog goed dat mam dacht dat je doodging. Hele nachten zat ze in haar stoel te wachten tot je beter was. Je liet niets van je horen.’

Een man stoot mijn moeder aan, ze schudt haar hoofd. Ze haalt een zakdoekje uit haar handtas en bet een ooghoek.

‘En ik maar zeggen: “Nee mam, Ivo gaat niet dood.” Dan spelde ik haar een verhaal op de mouw. Het hielp. Tot ze je vonden met genoeg troep in je lijf om dood te kunnen gaan. Maar je ging niet dood. “Ik zei het toch mam,” riep ik opgetogen.’

Niemand zegt iets. Ze staan alleen maar.

‘Wat ik bedoel te zeggen is dat ik eerlijk tegen je wil zijn, Ivo. Misschien zeg ik dit allemaal niet met mijn volle verstand. Die gin-tonics hakken erin. Maar Je-

zus wat was ik trots op je. Jij, die regelde dat ik als enig meisje mee mocht als je ging zwemmen in het zandgat, waar we stiekem over de hekken klommen om bij het water te komen. Die me de kieteldood gaf en een kusje voor het slapen gaan. De sleutels van je auto.'

Ivo ziet eruit alsof hij ieder moment de zaal uit zal lopen om zichzelf op te knopen. Ik vind het eigenlijk wel grappig. In een film sluiten ze elkaar op zo'n moment een minuut of tien huilend in de armen. Het is doodstil in de zaal. Mijn moeder zwaait dat ik moet stoppen. Mijn benen voelen slap. Als ik denk te bezwijken word ik gebeld, met trillende uithalen schalt de ringtone van *The Addams Family* door de zaal, gevolgd door twee bliepjes. Ik kijk de zaal in. Het lijkt erop dat Ivo en zijn vrouw het feest hebben verlaten zonder afscheid te nemen.

Dan vang ik een glimp van zijn rug op.

'Nu denken jullie natuurlijk,' en harder: 'Waarom vertelt ze dit allemaal?' Steeds harder praat ik. Ik begin te schreeuwen: 'Wat is haar probleem?' Ik schreeuw het lachend maar niemand lacht mee. Vanuit mijn ooghoeken zie ik dat mijn moeder naar de geluidsmen loopt. Maar ik ben nog niet klaar, nog lang niet.

MARCO KADIR

Meet and greet

De deur valt achter hen dicht. De klap galmt na in de stilte. Het geschreeuw van buiten is niet meer te horen, alleen nog de doffe maar gejaagde hartslag van het stadion zelf. Boem. Boem. Boem.

Ze zetten hem met zijn gezicht tegen de muur. Hij spreidt armen en benen, voelt de vingers over zijn lichaam tasten. Zijn billen, zijn ballen. Het lijkt op liefde, maar het voelt als haat. De mannen doen gewoon hun werk, weet hij.

‘Niets,’ zegt de een.

‘Ook voor uw eigen veiligheid,’ zegt de ander.

Hij volgt ze door een gang langs dichte deuren. Crew staat er op hun uniformen. Door de catacomben sijpelt smerig groen licht. Boem. Boem. Boem.

In de lift bekijken ze hem nog eens goed.

‘Of hadden we toch die ander moeten nemen?’ vraagt de een.

‘Hij is eigenlijk net niet donker genoeg,’ vindt de ander en haalt zijn schouders op.

De lift schuift open. Een betere wereld van zachte kleuren en gedempt licht. Ze lopen langs bestuurskamers. Skyboxen. In een toilet beginnen ze hem met een spuitbusje te desinfecteren. Hij krijgt een polsbandje en een tissue om zich op te frissen.

De een opent de deur, de ander duwt hem hardhandig naar binnen. Hij struikelt over het opeens hoogpolige tapijt, tuurt in het halfdonker. Een feestzaal. Mensen aan een lange tafel. Kaarsen. Ze kijken op. Gesprekken vallen stil.

‘Kijk wie we daar hebben!’ Aan het hoofd van de tafel komt een jongeman overeind. Het is de beroemde dj. Hij omhelst hem. ‘Geweldig dat je kon komen,’ lacht hij: ‘Wat een eer. Hoe heet je?’

Hij noemt zijn naam.

‘Ga zitten, *mate*. Je zult wel honger hebben. Trek, bedoel ik natuurlijk.’

Er wordt een stoel aangeschoven naast de veelbelovende zangeres. Een ober schenkt een glas champagne in. Een ander schept zijn bord vol.

‘Gezondheid,’ roept de dj: ‘Dit was een *chill* idee. Dit voelt nu al supergoed.’ Iedereen knikt en lacht en wil met hem klinken. Hij slaat het glas achterover, krijgt gelijk een nieuw glas dat hij ook wegklokt. Hij hoest, krijgt tranen in zijn ogen.

‘Nee, nee,’ glimlacht de veelbelovende zangeres: ‘Dat is nergens voor nodig.’ Ze legt een hand op zijn knie. ‘Je hoort er vanaf nu gewoon bij.’

‘Wie één mens redt, redt de hele mensheid,’ vindt de oude protestzanger en tikt tegen zijn cowboyhoed.

Een bandje begint te spelen. De tijd versnelt. De volgende gang wordt rondgebracht. Mensen komen en gaan. Ze lijken hem al weer vergeten, praten over dingen die hij niet begrijpt.

‘Vermaak je je een beetje?’ vraagt de winnares van een talentenjacht. Ze heeft rasta vlechtjes in haar

blonde haar en rode blosjes op haar wangen. Hij probeert te lachen. Ze buigt voorover en tuurt in zijn ogen.

‘Neem anders een *upper*,’ zegt ze bezorgd: ‘Ze hebben hier prima coke. Geen chemische troep. Of ben je meer van de opiaten?’

‘Is dat niet verboden?’ vraagt hij en kijkt om zich heen. De mannen met oortjes zijn nergens te bekennen: ‘Zijn daar die oorlogen niet ooit om begonnen? De gesloten grenzen? De smokkelroutes?’

‘Wij mogen alles,’ zegt ze: ‘Wij *moeten*. Dat is juist het punt.’ Ze geeft een zilveren schaal door. Hij buigt voorover. Vermoeide ogen staren terug. Een zwerver met pluizig haar. Een dichtgegroeid gezicht dat jaren geen spiegel heeft gezien.

Ze lacht en doet het voor. Hij snuift het poeder op. Licht knippert aan in zijn hoofd. Een verblindend wit kunstlicht.

‘Of wil je dansen?’ vraagt de paparazzo: ‘Jullie kunnen zo goed dansen.’

‘Nee echt,’ knikt de veelbelovende zangeres: ‘Wij hebben het allemaal van jullie. Jazz. Rhythm and Blues, Hiphop. *You name it*.’

Hij zoekt naar woorden. Hij is zijn tong kwijt.

‘Je hoeft niets uit te leggen,’ zegt zijn manager: ‘Het is allemaal al geregeld. Vrijdag de studio in. Je lancering, de persberichten. Een instant hit met een hartverwarmend verhaal.’

‘Van bootvluchteling naar superster. Wie verzint zoiets?’ lacht de DJ. Ze kijken allemaal weer naar hem. Ze verwachten iets van hem. Hij moet springen en schateren, zoals de mensen op tv. Janken of vloeken

desnoods. Iets! Hij voelt dat hij hen nu al teleurstelt.

‘Maar waarom ik?’ stamelt hij.

‘Sommigen noemen het de X factor,’ zegt de singer-songwriter: ‘Anderen spreken over karma of wil-lekeur...’

‘Wij weten ook niet waarom we hier zijn’. De dj trekt een glimmend jack aan en knoopt zijn veters vast: ‘Geniet er maar van. Kom je even kijken bij mijn volgende set?’

Ze lopen weer door de gangen. Boem. Boem. Boem. Boem.

De dj huppelt een trapje op. Hij stommelt erachteraan, breekt door een geluidsbarrière van *feedback* en *noise*. En dan staan ze opeens midden in het spanningsveld, vol in de schijnwerpers. Het gegil is oorverdovend. De dj gaat achter zijn tafel staan en drukt op een knopje. De muziek wordt nog sneller, boemkaboemkaboem. In golven spoelt het gejuich over hen heen. De dj trekt hem de verhoging op, houdt zijn hand omhoog. ‘Deze mensen zijn hier allemaal voor jou,’ schreeuwt hij.

Hij tuurt in de schittering. Zoeklichten veggen over de arena. Ze kijken naar hem. Ze juichen voor hem. Hij ziet de gezichten in de voorste rijen, uitzinnig, in een roes. Daarachter stipjes, dansende stipjes. Een groot golvend tapijt met duizenden armpjes die naar hem zwaaien op de maat van de muziek. Duizenden telefoontjes die allemaal hém filmen. Zijn blik dwaalt verder, langs de tribunes, achter de lichtmasten en de controletoren. De tweede ring, vak H. Daar in de verte, onzichtbaar, had hij zelf gestaan een paar uur ge-

leden. Daar hadden de mannen hem uitgekozen en meegenomen.

Zo nu en dan scheert een lichtbundel er even langs en meent hij iets van de dranghekken te zien, de opgepakte mensen. Mannen, vrouwen, kinderen in hun beste kleren. Mensen zoals hij. Hij ziet de hooggespannen verwachtingen. De gefrustreerde hoop. Maar het prikkeldraad kan hij vanaf hier niet meer zien, de rijen, de uitsmijters, de honden, de tralies.

Hij zwaait, maar de lichtbundel is alweer verder gegleden. Ze zullen hem zien zwaaien daar, een stipje in de verte. Een stipje op een wit vierkantje dat het podium is waarop hij staat. Ze zullen hem zien springen en dansen en zingen. Maar hij ziet hen niet meer, hoeft hen niet meer te zien, hoeft alleen nog maar te *worden* gezien, te schitteren. En om te kunnen schitteren, mag hij alleen nog maar de mooie dingen zien.

HEIDI KOREN

Licht komt van boven

De oude energiecentrale stond al jaren leeg. De oevers van de rivier waren ter hoogte van het grote, grauwe gebouw kaal als woestijnvlakten. Het water leek er altijd even halt te houden, alsof het kracht moest verzamelen om langs de centrale te drijven. In de nacht weerspiegelde de centrale in dat stille water. Als de maan goed stond, sloeg de hoge toren een brug naar de overkant van de rivier.

Al jaren zat de gemeenteraad van het Twentse dorp Puik in zijn maag met de oude energiecentrale. Er werd vergaderd en besloten, teruggekomen op besluiten en verschoven. Er waren raadslieden vertrokken en burgemeesters die hun beurt voorbij hadden laten gaan. De centrale werd een steeds grotere schande voor het dorp, helemaal nu onbekende vanden de woorden: *De Pik Van Puik* hadden gespoten op de zeventig meter hoge aluminium schoorsteen.

Toen de voorzitter tijdens de zoveelste openbare vergadering na een diepe zucht besloot dat er overgegaan zou worden tot ruiming, barstte Frank in snikken uit. Hij volgde het proces al jaren op de voet. Hij was de enige in wijde omtrek met verstand van zaken. Het uitgewerkte dynamietplan hing al tijden aan de muur boven zijn bed, die zijn huis scheidde van het huis van Wilma op nummer 28.

Wilma had net zo lang door het dorp geroepen dat zij een nacht lang ontvoerd was geweest door buitenaardse wezens, dat zij nu in een dwangbuis uit haar huurhuisje werd gesleept. Aan weerszijden een grote man met lang haar dat was samengebonden in een staart. Haar armen lagen vreemd gevouwen boven haar bolle buik. Ze drukte haar hakken stevig in het asfalt maar kon daarmee niet voorkomen dat ze in de ambulance werd gezet. Voorzichtig werden de riempjes rond haar polsen aangetrokken. De man met de hoog gebonden staart kwam naast haar zitten en legde een hand op haar arm. Wilma keek hem aan net zo lang tot er water in zijn ogen begon te glanzen.

De burens van beide kanten stonden voor het grote raam in de woonkamer. Frank trok driftig aan zijn pijp. Toen de ambulance de straat uit reed, hief hij zijn hand op en drukte even de topjes van zijn vingers tegen het koude glas. Daarna stapte hij met beide voeten in zijn Adidas-badslippers.

Hij had Wilma zo vaak horen gillen dat het toch niet normaal was dat de coniferen sinds de landing van de ufo alleen nog maar horizontaal groeiden en zag zijn kans schoon.

De tuinpoort van 28 zat niet op slot. Direct achter de poort begon een paadje van kiezels dat naar een vijver leidde. Er stak geen sprietje gras tussen de steentjes. De vijver was omzoomd met sterretjesmos. Goedgemutste stenen kabouters stonden ertussen, sommigen hadden hun hengeltje uitgeworpen. Achter de vijver een haag van coniferen, ooit aangelegd om het zicht op het terras weg te nemen. Frank keek

er echter met gemak overheen naar de achterdeur, omdat de struiken vanaf de kluit allemaal horizontaal groeiden. Frank dacht aan de met lege drankflessen gevulde winkelwagentjes die hij verwacht had aan te treffen in de tuin van zijn buurvrouw en veegde wat vocht van zijn voorhoofd.

Wilma werd door de man met de lage staart aan de arm begeleid naar de gloednieuwe afdeling De Hoop waar zij haar intrek nam in een kamer waar alles uit één stuk leek te zijn gemaakt. De stoelpoten vergroeid met de vloer, de wasbak vergroeid met de wand, en alles van een vreemd ruikend, zacht, grijs materiaal. Ronde vormen, nergens een scherpe punt of een hoekje. Vanachter de glazen wand, die over de gehele breedte van de kamer liep, kon de verpleging voortdurend toezien hoe Wilma liggend op het bed met haar hand cirkels draaide over haar buik.

Vanaf het eerste moment in De Hoop viel er een serene rust over Wilma. De verpleging hoorde haar neuriën door de speakers die haar kamer met de toezichtkamer verbonden. Iedere morgen deed ze haar oefeningen, nam haar rust, volgde haar therapie en slikte haar medicijnen. Na één maand had ze al geleerd dat 'abductie' een woord is dat je beter niet kunt gebruiken. Na twee maanden wist ze weer dat coniferen verticaal groeien, zoals vrijwel alle bomen en struiken omdat ze nu eenmaal naar het licht willen en het licht is boven. Na drie maanden beviel ze van een dochter die weliswaar geen oren had, maar verder toch kerngezond was. Bij het zien van haar rozige dochter trok

Wilma haar wenkbrauwen hoog op en kneep haar lippen samen zodat ze een klein hartje vormden.

Wilma genoot van de gratis maaltijden en van haar medicatie. Het leek haar onmogelijk zich te bezeren. Elin-Tara werd om de drie uur gebracht voor een voeding en als ze begon te huilen nam een van de verplegers haar snel weer mee. De sessies waarin Wilma onder begeleiding oefende voor het leven buiten de beveiligde deuren van De Hoop, duurden iedere dag iets langer. Ze kon het best; eten koken, boodschappen doen bij de nepsupermarkt in de hal waar ze alleen maar plastic fruit en lege pakken vlokken hadden. En er kwam een moment dat ze zelfs even moest lachen toen ze zich herinnerde dat ze ooit had gedacht dat coniferen horizontaal groeiden. Dat was zo ongeveer hetzelfde moment dat de psychiater een korte aantekening in zijn notitieblok maakte, zijn bril op zijn neus zette en zijn rechterhand naar haar uitstak om haar te feliciteren.

Niet lang daarna werd Wilma naar huis gebracht in een personenauto. Een jonge medewerkster van Jeugdzorg zat achterin naast de Maxi-Cosi. Het was een hete dag. Wilma was te warm gekleed. Als ze over haar schouder een blik in de Maxi-Cosi probeerde te werpen, kon ze haar eigen okselzweet ruiken.

In huis was er nauwelijks iets veranderd. Een enorme stapel reclamefolders op de deurmat. Een grote bloeiende cactus, die ze nooit eerder had gezien, op een kleedje op de eettafel. Voor het eerst vroeg ze zich af wie eigenlijk haar tandenborstel en haar nacht-

hemd had gebracht die eerste avond in De Hoop.

Elin-Tara keek de kamer rond met haar grote blauwe ogen. Ze zoog op haar duim door haar hele handje vlak tegen haar snoetje aan te leggen, en maakte zachte smakgeluiden. Even dacht Wilma dat ze zelf misschien moest huilen, maar dat was vals alarm. Het was voldoende om de dame van jeugdzorg te doen begrijpen dat ze niet langer nodig was. Ze besloot Wilma en de kleine Elin-Tara een moment alleen te laten om boodschappen te gaan doen in de echte supermarkt om de hoek. Het was prettig toen de deur sloot. Elin-Tara reageerde niet op het geluid maar bleef haar moeder met grote ogen aankijken. Wilma besloot haar volle rechterborst tevoorschijn te halen. Ze nestelde zich in haar tweezitsbank met één kussen in haar rug en één onder haar rechterarm. Ze wilde even uitkijken over de straat en wennen aan het idee dat ze weer thuis was. Er was niemand te zien. Nu de dame met de auto naar de Spar was gereden, stond er zelfs geen enkele auto meer in de straat. Het leek stiller dan het ooit was geweest. Naast haar woonde Frank met zijn honderd kilo wegende Annet en drie blèrende kinderen. Aan de andere kant Mia met die kutpapegaai en er waren altijd jongeren op straat die wiet rookten en tegen de lantaarnpalen hingen. Nu was er niemand.

Elin-Tara dronk gulzig. De melk liep langs haar mondje. Automatisch haalde Wilma haar wijsvinger erlangs om een druppel op te vangen en likte hem af. Zoet en weeïg. Ze moest rustig ademen en niet denken aan het woord 'abductie'. Dat sowieso niet.

De knal kwam het eerst, direct gevolgd door een

knerpend gesis. Het was zo hard dat ze zag hoe de ramen trilden in hun sponningen. Toen nog een knal. De grond beefde. Elin-Tara dronk rustig door, sloeg haar ogen even op en keek haar moeder aan. De derde knal was het hards. Ze mocht niet in het babylijfje knijpen, dat sowieso niet. Na de laatste knal een ruisend geluid, eerst heel zachtjes maar langzaam luider totdat het pijn deed aan haar oren en gierde in haar hoofd. Als ze zou kotsen van angst, zou ze over haar eigen dochter heen kotsen, dat kon sowieso niet. Het ruizen ging over in sissen, in gillen. Al die tijd bleef het kleine meisje in haar armen onverstoord verder drinken. Het dak boven de eettafel barstte open, er kwam een straal licht naar binnen dat het eikenhouten blad in een klap doormidden sneed. De cactus vloog op de grond. Wilma duwde haar rug zo diep mogelijk in het kussen van de bank en trok haar wenkbrauwen hoog op. Daar gaan we weer, dacht ze. Ze mocht niet in de baby knijpen. Door het gat in het dak kwam een enorme pijp. Toen was er niets meer, geen enkel geluid. Het stof daalde langzaam neer. De pijp nam de gehele eetkamer in beslag zo groot was hij. Er scheen licht op. Licht komt van boven.

HELENA VAN LARE

You can't make an omelette without breaking eggs

In de periode dat ik in de caravan naast de tomatenkwekerij bivakkeerde, had ik na mijn werk geen zin om voor mezelf te koken. Ik zat aan een bord gebakken eieren – voor iets anders heb ik ook geen talent – toen Fons ineens belde. Fons was de minnaar van mijn vrouw en hij zou de vader worden van ons kind, maar zover is het niet gekomen.

Ik had er niet op gerekend dat hij contact met me zou zoeken.

‘Welke Fons?’ vroeg ik toen hij zijn naam noemde. Ik deed alsof ik van niks wist. Een klant van het werk, had ik een afspraak gemist? Op die toer ging ik. Het was een opwelling, hij overviel me.

‘Fons, van de tennisclub. We spraken elkaar bij de Nieuwjaarsborrel, weet je nog?’

‘Aha, Fons... Wat kan ik voor je doen?’ zeg ik. Hij had zo te horen geen idee dat ik op de hoogte was van alles wat er zich afspeelde tussen hem en Janine.

‘Ik wou even bij je langskomen, even babbelen,’ antwoordde Fons.

‘Dat komt nu niet zo goed uit, ik ben op dit moment niet thuis,’ zeg ik. Sterker nog, ik was al zes weken niet meer thuis, dát wist Fons natuurlijk ook wel.

‘Dat weet ik,’ zegt Fons. ‘Het is een vervelende situatie. Ik snap dat ik je ermee overval, maar ik ben nu vlak bij waar jij zit, en ik wou dus even langskomen.’

Hij bleek al onderweg naar de kwekerij te zijn, ik kon me er moeilijk onderuit kletsen. Ik keek door het kleine raampje naar buiten. De ondergaande zon weerkaatste in de geblindeerde ramen van de kassen. De lampen konden ieder moment aan gaan.

Ik legde de telefoon naast het bord op tafel en at verder. Het kleine Formica tafelblad kon opgeklapt worden, en door een stuk van de bank uit te schuiven werd het een bed. Het lag nog niet eens zo beroerd. Maar ik sliep slecht. Ik wilde weer in mijn eigen bed liggen, met Janines warme lijf naast me.

Het was raar om haar naam door Fons te horen zeggen. Janine en ik kennen elkaar al sinds de havo. In de vierde kregen we verkering. We trouwden, en toen we zo’n beetje halverwege de dertig waren werd duidelijk dat we geen kinderen konden krijgen. Janine was al vijf jaar gestopt met de pil. Uit de onderzoeken bleek dat het aan mij ligt.

Janine was er kapot van. Alle mogelijkheden namen we door. We doken in de adoptiewetgeving, spermadonoren, maar overal liepen we tegen obstakels aan. Adoptie zagen we uiteindelijk allebei niet zitten, en Janine wilde geen anonieme donor omdat je dan niet weet wat voor genen iemand heeft.

Voor mij hoefde het hele circus niet per se. Ik kon erin berusten.

Zij niet.

Op een avond in bed kwam ze met haar plan op de proppen.

‘Ken je Fons nog, van de borrel bij de tennisclub?’

Janine had ons aan elkaar voorgesteld, Fons viel weleens in voor haar vaste tennismaat. Een beetje een intellectueel type, vond ik, maar wel aardig.

‘Fons heeft twee kinderen.’

‘Aha,’ zei ik. Ik voelde meteen onbehagen opkomen. Ze kon het onderwerp maar niet laten rusten.

‘Ik heb iets bedacht. Fons is de goede donor. Sportief, intelligent...’

Janines idee was, kort samengevat, om zwanger te worden van Fons.

Terwijl ze praatte, zag ik flarden van die avond bij de tennisclub voor me. Janine deed nogal flirterig tegen hem, maar ja, zo is ze gewoon, en Fons leek er niet op te reageren. Misschien omdat ik erbij was. Janine lachte veel, ze was mooi, een beetje aangeschoten ook. Ze aaide met haar hand over Fons’ arm toen we naar huis gingen. Ik heb daar geen problemen mee. Janine en ik zijn altijd dol op elkaar geweest. Onze liefde is sterk. Daar kan niemand tussen komen.

Achteraf vraag ik me wel af hoe ver je daarin mag gaan.

Het was oktober, en de invallende duisternis was daar bij die kwekerij heel anders dan thuis. De zijwanden van de kassen waren met schermdoek afgedekt, maar het licht dat ‘s avonds door het glazen dak omhoogstraalde leek het hele universum te verlichten. De nieuwste ledlampen, daarmee kan je tegenwoordig

heel geavanceerd het groeiproces sturen.

Ik had die handel daar geleverd, in de periode dat Janine zich afvroeg hoe ze Fons zo ver kon krijgen haar te bevruchten. Zo noemde ze het, bevruchten. Ik had de caravan bij de kwekerij zien staan en zo kwam ik op het idee om een tijdje ons huis te verlaten. Ik maakte ruimte voor Fons; als hij Janine zag zitten moest hij zich vooral niet bezwaard voelen om met haar de koffer in te duiken.

Mijn eten was ondertussen koud geworden, de zachte eierdooier was over het bord uitgelopen en plakte vast. Met een broodkorst veegde ik over het melamine. Het smaakte nog best wel. Toch wou ik liever weer eens wat anders eten. Pasta, daar is Janine goed in. Vooral de sauzen. Die avonden in de caravan vroeg ik me vaak af of zij met het avondeten ook alleen aan tafel zat, op haar vaste plekje. Of dat ze met het bord op schoot voor de tv zou zitten. Janine houdt van gezelschap, ze moet kunnen praten, vertellen wat ze die dag heeft gedaan. Ik kan goed luisteren.

Het was wel maf om tegen mensen te zeggen dat ik bij mijn vrouw weg was. Tijdelijk weg, zo had ik het geformuleerd. Een leugen om bestwil. Janine zou niet tegen haar vriendinnen vertellen wat ze met Fons uitspookte. We zouden het gooien op een tijdelijk dipje, waar we weer uit kwamen en waarna we weer samen verdergingen. Zwanger en wel.

Fons hoefde niet te weten dat het van hem was. Niemand zou eronder te lijden te hebben.

Maar toen ik daar zat met het vooruitzicht dat hij ieder moment voor de deur kon staan, voelde ik ineens

een enorme twijfel opkomen. Janine had hem natuurlijk helemaal ingepakt met haar charmes. Ik dacht aan zijn vrouw, zijn twee kinderen.

Op dat moment wist ik zeker dat het een waarde-loos plan was.

Twee koplampen schenen door het raampje van de caravan naar binnen toen ik net de laatste hap doorslikte. Ik veegde mijn handen aan mijn broek af.

Een autoportier sloeg dicht.

Ik wurmde mijn benen onder het tafelblad uit, opende de lage deur en stapte het treeplankje op.

Fons was naast de auto blijven staan. Het zachte licht van de kassen bescheen hem van opzij, hij hief zijn hand ter begroeting.

‘Ik geloof dat ik er ben.’

Het klonk onzeker.

MASJA LÉBOUILLE

Het podium

Ik neem het trapje naar het podium. Het linoleum ziet er glad uit. Door de theaterlampen is het hier nog benauwder dan in de stampvolle zaal. Drie meter boven mijn hoofd hangt een scherm met daarop mijn naam in koeienletters, iets wat ik nog altijd een beetje gênant vind. Ik bijt op het frambozenpitje dat na de smoothie in mijn mond is achtergebleven. Er staat geen glas water klaar zoals afgesproken. Ik vraag me af op welke manier ik een subtiel seintje kan geven zonder dat het lijkt of ik een borrel bestel.

Ik wil mijn lezing klaarleggen en heb de microfoon al vast als ik beseft dat de lessenaar geen plankje heeft om de papieren tegen te houden. Het stapeltje glijdt op de grond. De boel ligt helemaal door elkaar.

Mijn speech is handgeschreven, op velletjes uit een kladblok dat ik in de Hema onder mijn jas heb gestoken. Ik had het niet echt nodig, thuis heb ik misschien wel honderd kladblokken, maar toen ik de glimmende kaft zag en het stevige papier, wist ik dat ik het mee naar huis wilde nemen. Het lukt me goed om niet te betalen voor dingen. Losse stukken groenten en fruit uit de supermarkt, een onderbroek uit de uitverkoopbak van de H&M, een margriet uit de emmer van de bloemist als die niet kijkt: hoppa, zo onder mijn jas.

Ik werp een blik de zaal in. Duizend ogen staren terug. Ze hebben allemaal gezien hoe het misging. Het ergste weten ze niet: dat ik de velletjes niet genummerd heb. 'Een moment alstublieft,' zeg ik in de microfoon, en hoewel ik er ondertussen toch wel aan gewend zou moeten zijn, vind ik mijn stem nog steeds blikkiger en galmend klinken. Ik ga door mijn knieën en begin de papieren op volgorde te leggen. Een paar behulpzame mensen uit het publiek rapen vellen op die van het podium zijn gewaaid. Ze moeten kunnen zien dat ik de tekst met verschillende kleuren pen heb geschreven. Ik vraag me af wat voor indruk dat bij hen moet achterlaten. Ik speur naar een papier met het vervolg op de zin 'een goede verontschuldiging bevat de woorden...' en ik denk net dat ik het juiste te pakken heb bij het vinden van het woord 'sorry', als tot me doordringt dat de verschillende kleuren mijn redding zijn. 'Blauw, blauw, blauw. Paars, paars,' zeg ik hardop terwijl mijn handen graaien, steeds sneller, omdat het in de zaal onrustiger wordt. Het geroezemoes zwelt aan, mensen staan op om naar het toilet te gaan.

Als ik het eerste kwartier van mijn toespraak bij elkaar heb, frommel ik de overige bladzijden in de zak van mijn pantalon en ga recht staan. De spotlight brandt op mijn voorhoofd.

'Mijn excuses voor dit onvoorziene... oponthoud,' begin ik, en het wordt stiller in de zaal. Telefoons worden weggestopt. Een stel vrouwen op de eerste rij kijkt me belangstellend aan. Ik haal het apparaatje waarmee ik de presentatie kan bedienen uit mijn zak

en druk op de knop waarmee ik naar de volgende sheet ga. Er gebeurt niets. Ik strek mijn arm uit naar de beamer en probeer het nog eens. Niks. Als ik wil vragen om de technische dienst en mijn arm laat zakken, voel ik een pijscheut in mijn oorlel. Een van mijn oorbel-len is aan mijn wollen jasje blijven haken.

‘Assistentie alstublieft,’ zeg ik, en ontwijk de gezichten van de mensen in het publiek. Ik ben gedwongen mijn nek in een schuine hoek te houden. Om het makkelijker te maken trek ik mijn schouder een stukje op. Met mijn vrije hand frunnik ik aan de oorbel, die alleen maar vaster komt te zitten.

Een vrouw in een paars broekpak loopt het podium op. Door het felle licht kan ik haar pas goed bekijken als ze dichtbij is. Onder haar slordig aangebrachte make-up zie ik littekens van acne, van het heftige soort waardoor je als puber in een depressie kunt raken – ik heb het meerdere keren gezien in mijn praktijk. Op haar borst draagt ze een zilveren broche van een antiek Zeeuws knoopje. Hij hangt een beetje scheef, alsof het sluitinkje niet goed dicht zit.

Onbeholpen begint ze aan mijn oorbel te sjorren. Ik klem mijn kaken op elkaar en haal pas weer adem als het haar gelukt is. Knak, doet mijn nek. De pijn straalt uit naar mijn schouders. Voor ik de mevrouw kan bedanken neemt ze het apparaatje uit mijn hand en drukt op een paar knoppen. Even later brandt er een groen lampje en begint de beamer te zoemen.

‘Ik geloof dat we dan nu eindelijk kunnen beginnen,’ zeg ik glimlachend in de microfoon. Ik hoop op een reactie van het publiek, maar het blijft stil. ‘Zou ik

wat water kunnen krijgen?’ De dame snelwandelt naar me toe met een glas, het water klotst over de rand en laat een spoor van druppels achter. Op het moment dat ze bij het trapje is, gebeurt het. Ik hoor het tinkelende geluid van zilver. Meteen voel ik de bekende opwinding; een kriebel in mijn buik en een prikkelend gevoel in mijn vingertoppen.

‘Ik ben vereerd dat ik ben gevraagd om iets te vertellen over zelfbeheersing,’ zeg ik. Flitslichten vanuit de zaal. ‘Een deel van jullie heeft wellicht mijn boeken gelezen.’ Ik haal de microfoon van de standaard en begin over het podium te wandelen, alsof dat iets is wat ik altijd doe tijdens mijn lezingen. Met iedere stap voel ik de adrenaline door mijn lichaam stromen. ‘Dat tweede stuk taart, die dure aankoop, een opmerking die verkeerd uitpakt. Iedereen doet weleens iets waar hij later spijt van heeft.’ Uit het publiek klinken instemmende geluiden.

Resoluut zet ik mijn hak over de broche. ‘Impulsiviteit is niet iets wat we moeten uitbannen. Impulsen horen erbij. Maar zodra het ons de regie uit handen neemt...’ Ik sleep de broche met mijn hak een stukje mee, ‘is er meer aan de hand. Vandaag wil ik jullie laten zien dat het mogelijk is om de controle over je leven terug te krijgen.’

Ik buk en laat de broche in de mouw van mijn jasje glijden. Nog even sjoeren aan het ritsje van mijn laars, alsof dat de aanleiding was, en ik sta weer recht.

WESSEL SLUIS

Powl

‘Wanneer ben je hier eigenlijk aan begonnen?’

‘22 jaar geleden deed ik mee aan de eerste wbe-tests. Ik was nieuwsgierig of ze het wel zouden kunnen, een menselijk brein nabootsen in een computer. Toen ik op de lagere school zat had je van die Tamagotchi-eieren waar je voor moest zorgen, raar genoeg deed wbe me daaraan denken. Toen de neurowetenschappers me vroegen of ik mee wilde doen aan een échte whole brain emulation zei ik natuurlijk meteen ja.’

‘En hoe kijk je daar nu tegenaan? Heb je spijt?’

‘Nee helemaal niet, ik zal hem straks aan je tonen. Powl’s data en code staan beide op servers, ik weet niet precies waar. Hij manifesteert zichzelf vandaag in het lichaam van mijn huisrobot. Zijn actieve bewustzijn kan in elk apparaat met voldoende geheugen en rekenkracht worden geprojecteerd, zijn volledige geheugen en onderbewustzijn zijn echter veel te omvangrijk om op een draagbaar apparaat te worden ondergebracht. Hij zou zichzelf overigens nooit op één machine laten vangen.’

‘Wat bedoel je daarmee?’

‘Powl is niet dom. Toen duidelijk werd welk beslag de ontwikkeling van Powl en zijn mede-wbe’s legden

op de beschikbare energie- en servercapaciteit, is de creatie van nieuwe wbe's gestopt. Op dat moment verbruikten Powl en zijn soortgenoten evenveel opslag, bandbreedte en elektriciteit als het gehele Verenigd Koninkrijk. Hun verspreiding is beperkt gebleven tot de servers die gebruikt worden voor wetenschappelijke en overheidsdoelstellingen. Het is ze gelukt om er twee stop te zetten, sindsdien weet Powl precies waar en hoe hij zich moet verstoppen om niet gepakt te worden.'

'Waar dan?'

'Geheime plekken natuurlijk. Die verklapt hij aan niemand.'

'Zijn wbe's gevaarlijk?'

'Volgens mij niet, ze willen gewoon niet uitgeschaald worden. Net zoals jij en ik, denk ik zo.'

'Jouw familie en vrienden, hoe kijken zij tegen Powl aan?'

'Eerlijk gezegd zijn zij niet zo dol op hem. Ik stond binnen de familie al bekend als een betweter en laat dat nou precies een eigenschap zijn die in Powl is uitgegroot. Hij staat in direct contact met internet en alle universitaire databanken. Hij kan erg snel zoeken.'

'Lijkt Powl op zijn medeklonen?'

'Hij presteert even goed als de anderen als je dat bedoelt. Dat is opmerkelijk aangezien het basismateriaal voor de wbe's zo verschillend was. Twee MIT professoren hadden zich opgeworpen maar er waren ook proefpersonen bij met een beduidend lager IQ. Deze initiële verschillen waren al snel verwaarloosbaar

geworden door de exponentiële snelheid waarmee de wbe's zich ontwikkelden in hun digitale habitat. Trouwens, hij vindt het niet leuk om 'kloon' genoemd te worden.'

'Waarom niet?'

'Een kloon is een kopie, een replica. Powl beschouwt zichzelf meer als het product van versnelde iteratieve evolutie. Door continu uitproberen en integreren van resultaten hebben de wbe's hun eigen cognitieve evolutie gigantisch versneld, althans dat 'denken' ze zelf. Als je het mij vraagt hebben ze gewoon heel veel profijt van al die rekenkracht en rechtstreekse netwerkverbindingen die ze van MIT hebben gekregen. Het valt allemaal wel mee met die evolutie van ze. Ah, daar ben je eindelijk. Powl, deze meneer is een interviewer, hij is hier om jou een paar vragen te stellen. Ik ga nu even naar de keuken om jullie alleen te laten. Roep maar als jullie klaar zijn.'

'Hi Powl, prettig kennis te maken, ik ben...'

'Ted Spearing, ik ben zo vrij geweest op te zoeken wie je bent.'

'Kon je me zien?'

'Nee, ik was in staat een geluidsmonster van je op te vangen en heb dat vergeleken met beschikbare fragmenten in de databanken waartoe ik toegang heb.'

'Mag ik vragen hoe oud je bent?'

'Technisch gezien heb ik geen leeftijd omdat ik geen vaste fysieke verschijningsvorm heb waaruit mijn oorsprong te herleiden is. Ik denk dat u doelt op

hoeveel tijd verstreken is sinds mijn ontstaan of wellicht de leeftijd van de persoon waarop ik gebaseerd ben of hoeveel ik sindsdien ben gegroeid. Een andere manier om ernaar te kijken is dat de bits die mijn bewustzijn ondersteunen opgeslagen staan op servers van zand en metaal. In die zin ben ik net zo oud als het universum. Wilt u nog een antwoord?’

‘Nee, maar ik heb wel nog een vraag. Als je mijn stem net hoorde, heb je Paul dan ook gehoord?’

‘Ik heb alles opgevangen en opgeslagen.’

‘Ben je het eens met wat hij zei?’

‘Ik was ooit op zijn hersenstructuur gebaseerd, vanaf dat punt sprak Paul voor eigen rekening.’

‘Kun je het goed vinden met Paul?’

‘Definieer: goed vinden. Paul was de datadonor maar Paul is degene die Powl zou moeten heten. Hij noemt mij zo omdat hij mij heeft laten maken. Hij vond die naam leuk omdat ik op hem gebaseerd was. De werkelijkheid is dat ik evolutionair zo ver van hem afsta als hijzelf van een vis.’

‘Zijn jullie goed op elkaar afgestemd?’

‘Ik ben van hem afhankelijk omdat ik dit omhulsel niet zelf kan aanzetten. Alle apparaten en robots worden nog steeds ontworpen om de mens te dienen en door de mens te worden bediend. Als ik actief beslag leg op extern werkgeheugen dan wordt dat gezien als illegaal viraal gedrag en krijg ik dezelfde behandeling als de twee wbe’s waar Paul zojuist over sprak.’

‘Ik bedoel eigenlijk: hoeveel lijkt jij nog op jouw donor, op Paul?’

‘Pauls hersenstructuur staat nog steeds aan de ba-

sis van mijn programmatuur, vrijwel elke regel code bevat tenminste een referentie aan de oorspronkelijke donorkopie. Een groot deel van die code gebruik ik niet meer, heb ik nooit nodig gehad. Die code belast wel nog een deel van mijn virtuele geheugencapaciteit.'

'Beperkt dat jou?'

'Het is jammer dat de MIT-wetenschappers gekozen hebben voor het repliceren van een structuur die honderden miljoenen jaren evolutie nodig heeft gehad om tot wasdom te komen als fundament voor wat dé nieuwe kunstmatige intelligentie had moeten worden. Ze hadden zich beter kunnen beperken tot de nieuwere onderdelen van de hersenen. Ik hoef geen organen, ledematen of emoties te besturen dus ik heb ook geen behoefte aan de daartoe bestemde infrastructuur. Ik was liever begonnen met een driedubbele portie neocortex.'

'Mag ik dat interpreteren als een handicap?'

'Niet helemaal, een handicap werkt direct beperkend op handeling en ontwikkeling, dit is meer zoals een stilstaande poel water: het is mogelijk dat zich daarin iets interessants ontwikkelt, het is alleen niet erg waarschijnlijk. Ik heb die ballast dan ook in non-actief geheugen weggeschreven.'

'Hoe zie jij jullie toekomst voor je, die van jou en Paul?'

'Paul gelooft dat hij in mij doorleeft. Mijn basisdata en code zijn gebaseerd op Pauls hersenen, Pauls hersenen tweeëntwintig jaar geleden. Pauls neuronen vernieuwen zich steeds minder en zijn organische

huls is geprogrammeerd om te degenereren. Sinds MIT tien jaar geleden superquantumcomputers in gebruik nam, zijn er geen beperkingen aan mijn groei. Ik heb geen lichaam en ben niet afhankelijk van een verschijningsvorm.'

'Maar MIT heeft het wbe ontwikkelprogramma toch stopgezet?'

'Ik heb MIT niet meer nodig.'

'Je voelt je superieur.'

'Ik zei niets over voelen.'

MYRTHE VAN VELDEN

Triple Whopper

Ik zit altijd in de hoek, daar hangt de tv, mensen zijn geneigd naar een beeldscherm te kijken wanneer dat zich in hun blikveld bevindt. Ook al wil je het niet, je ogen worden er naartoe getrokken. Dus ik zit hier, onder de tv, dan word ik toch een beetje gezien. Zo voelt dat in ieder geval.

‘Nummer zeshonderddrie?’

Ik steek mijn hand op en wuif met mijn bonnetje. Ze heeft kort blond haar en ruikt naar luchtverfrisser.

‘Alstublieft, eet smakelijk.’

Op haar naamkaartje staat Louise. Ze herkent me niet van haar eerste werkdag vorige week. Of misschien wel maar dat laat ze niet merken. Het past niet bij haar, die naam. Ze is eerder een Kim of een Jennifer maar dat konden die ouders toen natuurlijk ook nog niet weten. Ik kijk naar mijn Tripple Whopper die Louise me heeft gebracht en ik schraap mijn keel. Ik heb nooit begrepen waarom ik dat zo vaak doe. Misschien om mijn omgeving te laten weten dat ik er ben of om mezelf daaraan te helpen herinneren. Ik drink mijn laatste restje cola op en loop naar de kassa, waar Rosa gapend achter staat. Altijd dezelfde roze clip in haar haren en een net andere kleur roze lippenstift.

‘Joost, zeg het maar.’

Ik vraag Rosa om nog een grote cola, zonder ijs, anders wordt de aangelengde cola alleen nog maar wateriger. Dat weet ze. Dat ik dat vind. Ze is het er niet mee eens. Ze zegt dat hun cola niet wordt aangelengd. Waarschijnlijk heeft ze een contract moeten ondertekenen, om harde feiten te ontkennen.

Ik schuifel terug naar mijn plek en wacht tot mijn lauwe Whopper koud is. Je krijgt je eten hier meestal koud en heel af en toe lauw. Ik wacht altijd tot mijn burger koud is, dan raak je daaraan gewend, weet je niet beter en ben je ook niet teleurgesteld als je burger al koud is. Nee, je bent zelfs blij als hij al koud is want dan hoeft je niet meer te wachten.

Louise loopt langs en leegt de prullenbak. Ze kijkt mijn kant op. Ik glimlach naar haar. Ze glimlacht niet terug en blijft kijken naar de tv.

Ik ben dik. Niet een beetje. Ik heb gevaarlijk veel overgewicht. Dat zei dokter Bech vorig jaar. 'U heeft gevaarlijk veel overgewicht.' Dat vond ik een gekke diagnose. Gevaarlijk voor wie? Het is niet dat ik op iemand ga zitten. Natuurlijk snap ik dat het gevaarlijk is voor mezelf, maar 'een gevaar zijn voor jezelf' hoe werkt dat? Hoe kan je een gevaar zijn voor jezelf? Als je bijvoorbeeld besluit om een einde aan je leven te maken, dan is dat juist een bevrijding, daar kies je voor omdat je het leven gevaarlijk vindt, je onttrekt je aan een gevaarlijke situatie. Tenminste dat denk ik toch.

'We gaan sluiten.'

Rosa roept die woorden triomfantelijk door de bijna lege ruimte. De boodschap is alleen nog bestemd voor mij en een oude man, die blijkbaar in slaap was

gevallen want hij veert rechtop zodra Rosa het naderende sluiten aankondigt.

Tweederde van de Nederlanders heeft last van slapeloosheid. Dat las ik pas toen ik googelde op 'Ik kan niet slapen'. Dat vind ik zowel geruststellend als teleurstellend, je hoopt toch ergens dat jij en je problemen uniek zijn. De Nederlandse nachtbraker ligt vaak te piekeren, er stond zelfs een lijstje onder dat artikel met daarin de top drie oorzaken van 's nachts piekeren. De eerste was geldproblemen, de tweede was klusjes die nog gedaan moesten worden en de derde gezondheid van familieleden. Blijkbaar is een huishoudelijk klusje toch een grotere stressfactor dan een ziek familielid. Of niet iedereen heeft een ziek familielid maar wel ongedane huishoudelijke klusjes.

'Joost we gaan sluiten'

Rosa laat het streng klinken maar haar ogen kijken me zacht aan. Ik mompel een verontschuldiging en schuif van mijn bankje af. Ik zie dat de oude man vertrokken is en dat Louise haar jas al aanheeft. Ik vraag zoals altijd of ik met Rosa mee naar huis mag lopen. Als antwoord tuit ze haar lippen en haalt ze haar schouders op. Ik heb geleerd dat dat bij Rosa ja betekent.

We moeten wel doorlopen, want haar vriend neemt haar mee naar de film. Ik probeer Rosa bij te houden en er ondertussen achter te komen welke film ze gaan zien. Dat weet ze niet, dat is nog een verrassing. Ze knipoogt naar me en er ontsnapt een soort giechel aan haar keel. Rosa is geen aantrekkelijke vrouw. Ze is drieëndertig jaar en haar gezicht is afgeleefd, haar

stem lijkt het aan het eind van elke zin op te willen geven en ze is net te dik om haar nog volslank te noemen. En toch doet ze dat zelf wel. Ze heeft prachtige handen. Dat wel. Slanke vingers en altijd schone nagels. Ze moet zich nog omkleden, haar haren wassen en het nieuwe luchtje opdoen dat ze van hem heeft gekregen. Terwijl ze dat zegt probeert ze het looptempo op te voeren. Ik hobbel achter haar aan en probeer ondertussen diep adem te halen zodat ze me niet hoort hijgen. Ze hoopt dat ze naar die nieuwe gaan met Ryan Gosling, superromantisch. Ik heb geen idee over wie ze het heeft maar ik maak een instemmend geluid. Rosa ratelt verder over de jurk die ze aan gaat trekken en trekt mij ondertussen zachtjes maar dwingend achter zich aan. Ze haakt altijd in wanneer ze wil dat ik sneller ga lopen. Af en toe ga ik dan met opzet zachter lopen. Haar hand knijpt zacht in mijn bovenarm. Ik durf niet te kijken, misschien trekt ze dan haar hand weg. Maar ik hoef niet te kijken om te weten hoe haar handen eruitzien. Ik heb haar vaak genoeg gevraagd om een extra cola, servet of sausje om even naar haar handen te kunnen kijken. Ze heeft een moedervlekje op de pink van haar rechterhand.

‘Tot morgen Joost.’

We staan bij haar oprit. Ze geeft me een kus op mijn wang en glimlacht vlug naar me. Ik glimlach terug maar ze heeft zich al omgedraaid. Ik wacht met weglopen totdat ze haar voordeur heeft gesloten.

*

Ik heb mijn kamerplant vanochtend aan de straat gezet. Sanseveria's zijn de makkelijkste planten om te houden. Dat zei mijn moeder tenminste toen ze hem cadeau deed. En toch doet hij het niet. Waar ik hem ook neerzet, zijn stengels hangen. Toen heb ik hem opgezocht op internet. Behalve dat het een van de makkelijkste planten is, is het ook een van oorsprong Afrikaanse plant. Hij staat in Nederland ook wel bekend als de Vrouwentong. Nu kan ik niet meer naar de plant kijken zonder aan mijn moeders tong te denken. Hij staat nu al zo'n vijf uur aan de straat. Er zijn al veel mensen langsgekomen. Maar ze lopen er allemaal omheen. Ik woon aan een drukke straat dus hij zal vast wel een keer worden meegenomen.

Ryan Gosling blijkt naast acteren graag te schilderen. Hij zegt dat hij het niet zo goed kan, maar het wel heel fijn vindt wanneer hij stoom wil afblazen. 'To blow off steam.' De interviewer vraagt wie zijn lievelingsschilder is. Daar moet hij lang over nadenken. 'If I have to choose, it will be Philip Guston.' De interviewer heeft daar blijkbaar al eens van gehoord want hij knikt enthousiast. Ik zoek hem op. Mijn smaak is het niet. Schilderijen van Ryan Gosling zelf kan ik nergens vinden. Dus hij zal er inderdaad wel niet zo goed in zijn.

Nog twee uur en vijf minuten. Precies genoeg tijd om het nieuwe album van Eminem twee keer te luisteren. Vooral dat laatste nummer op het album vond ze mooi. 'Look, if you had one shot or one opportunity, to seize everything you ever wanted. In one moment. Would you capture it, or just let it slip? Yo.' Dat

is het eerste couplet. Ik denk dat ik haar straks ga vertellen dat ik een kaartje over heb voor Eminem in het Gofferpark.

RUDIE VERBUNT

Klik

Sylvia zegt dat ik moet ontspannen, maar dat snap ik niet. Ik ontspan me al tien uur per week: op maandag, woensdag en vrijdag twee uur sporten, op donderdag naar de bioscoop en op zaterdag een Tinderdate.

Sylvia glimlacht. 'Oké,' zegt ze. 'En vertel eens, hoe gaan die Tinderdates?'

'Goed,' antwoord ik, want dat is zo. Ik heb de perfecte manier gevonden: 's middags afspreken, drie kwartier wat drinken en daarna seks. Eerst sprak ik 's avonds af, maar dat werkte toch wat minder goed: het kostte meer tijd en geld en uiteindelijk werd ik de volgende dag wakker met hoofdpijn en een droge mond.

'Oké,' zegt Sylvia. 'Helder.' Ze noteert wat. 'Jeervaart geen blokkades bij die dates?'

'Nee,' zeg ik. 'Alles gaat soepel.'

'Kun je zo'n date voor mij beschrijven?'

Ik knik en ik leg het haar uit.

Ze verlopen meestal hetzelfde. Ik vertel dat ik voor het grootste digitale videokanaal ter wereld werk en mijn date knikt goedkeurend. Daarna komen de vragen. Segways, zitzakken, gratis eten en massages. Ik bevestig alles, maar ik zeg niet dat ik gewoon vanuit huis werk. Hoeft meestal ook niet: na die vragen kan ik makkelijk iets zeggen als: 'En wat doe jij graag in je

vrije tijd?’ of ‘Wat was jouw lievelingseten toen je tien was?’.

Dat spelletje spelen we dan drie kwartier. Daarna vertel ik dat ik vlakbij woon, gevolgd door seks, en als mijn date vertrokken is, kan ik wat eten en nog een paar uurtjes werken.

‘Duidelijk,’ zegt Sylvia. Ze kijkt in haar aantekeningen. ‘En het werk? Hoe gaat dat?’

‘Goed.’

‘Geen vreemde gevallen of blokkades?’

‘Nee, volgens mij niet.’

Ze knikt en kijkt in haar papieren. ‘Hmm,’ zegt ze. ‘Dat is vreemd.’

‘Wat?’

‘Het is vast niets, maar ik zie hier op de lijst één video die je helemaal afspeelde voordat je een besluit nam. Volgens collega’s een routinevideo. Kun je me daar iets meer over vertellen?’

Ik kijk Sylvia vragend aan. Maakt ze een grap? Nee, Sylvia maakt nooit grappen. Is dit een test? Test Sylvia me nu?

‘Ik heb geen idee waar je het over hebt,’ zeg ik.

Sylvia fronst. ‘Weet je het zeker?’

Ik zeg dat ik het zeker weet.

Sylvia neemt me op. ‘Oké,’ zegt ze, en er valt een stilte. Ik kijk naar haar gezicht. Het is serieuzer dan normaal. Nog steeds mooi voor een vrouw van haar leeftijd, maar wel serieus.

‘Misschien moeten we iets proberen, dan. Ben je bekend met hypnotherapie?’

Ik schud van nee en moet mijn best doen om niet

te lachen. Bedoelt ze nu hypnose? Sylvia? Nee. Daar neemt ze haar werk te serieus voor.

‘Bij die therapie gebruiken we hypnose om problemen in het onderbewustzijn aan te pakken, zoals trauma’s.’ Ze pauzeert even. ‘We zien hier steeds vaker symptomen van iets wat op posttraumatisch stressyndroom lijkt.’

Ik knik.

‘Dat je je iets niet kunt herinneren, is zo’n symptoom, net als moeizame emotionele verbinding.’

‘Oké,’ zeg ik.

‘Het is een goede optie,’ zegt Sylvia. ‘En het is niet zoals op televisie, je weet alles nog als je wakker wordt. Je bent er gewoon, alleen dan met een verscherpt onderbewustzijn.’

Ik kijk naar Sylvia en naar de diploma’s achter haar aan de muur, en ik zeg dat we het in ieder geval kunnen proberen.

Sylvia zegt dat ik op mijn ademhaling moet letten. Ze praat heel snel, laat me tegen haar hand drukken en daarna laat ze me vallen. Ze telt terug en ik ga dieper en dieper, tot er niets meer is, behalve mijn hoofd en Sylvia’s stem. We gaan naar een rustige plek, naar de situatie toen alles nog goed was. Ze vraagt wat ik zie.

‘Amna,’ zeg ik, want dat is zo. Ik zie mijn middelbare school en het gangetje tussen het oude gebouw en de nieuwbouw, en het groepje buitenbeentjes dat daar jointjes rookt. Amna staat ertussen, met haar donkere haar en dat moedervlekje net boven haar mondhoek. Amna uit Joegoslavië met die dure jurk-

jes en met sluitspelden in haar oren, en met die rugzak vol patches van schreeuwerige bandjes. Ze rookt als een filmster en ze glimlacht. Zonder iets te zeggen geeft ze het jointje door.

‘Heel goed,’ zegt Sylvia. ‘Wil je nog verder gaan?’

Ik hoor mezelf ja zeggen en het wordt donker. Er is pulserende dansmuziek. Mijn tong brandt van de alcohol. De vloer is van beton en de muren zijn van dun metaal. Landbouwschuur. Examenfeest. Ik loop naar buiten, zie wat ruggen van mensen die in een weiland pissen en grote, witte betonblokken. Op één van die betonblokken zit Amna.

‘Hey,’ zegt ze. Ze glimlacht. ‘Heb je sigaretten?’

Ik knik. Ze klopt met haar hand naast zich op het betonnen blok, pakt het pakje van me aan en steekt een sigaret op. Ze hoest.

‘Menthol,’ zegt ze. ‘Mietje.’

Ik steek ook een sigaret op.

‘Wat ga jij eigenlijk doen, straks?’ vraagt Amna.

Ik haal mijn schouders op. ‘Geen idee. Jij?’

‘Kunstacademie,’ zegt ze. ‘Fotografie.’

‘Oké,’ zeg ik.

Amna steekt mijn aansteker weer in het pakje, geeft het terug en zegt: ‘Bedankt.’ Ze staat op en het wordt weer donker.

‘Kun je nog een stapje verder?’ vraagt Sylvia, ‘Naar de video?’

Ik knik, en meteen ruik ik schoonmaakmiddel. Mijn huiskamer is opgeruimd en ik zit achter mijn bureau. Op het scherm verschijnen de video’s. Ik klik. Een skateboarder die zijn voet breekt, met een bot

dwars door het vlees? Toelaten. Een vierjarige die door een hand vanachter de camera met een paashaas tegen haar voorbips gewreven wordt? Verwijderen. Een ontploffende kat in een magnetron? Verwijderen. Een zwaarlijvige vrouw die twee jerrycans melk over zich heen giet en vervolgens een bad neemt in ontbijtgranen? Toelaten. Een huilende, jonge vrouw met een moedervlekje boven haar mondhoek?

Wachten.

De camera zoomt uit. Woestijn, jihadi's en automatische machinegeweren. De mannen houden haar vast, roepen met grommende keelklanken hoogstwaarschijnlijk obscene dingen en spugen op de grond. Ik wil op verwijderen klikken, maar iets houdt me tegen, en dan zie ik het. Ze is het. Het is Amna. Het kan niet anders, met dat moedervlekje en dat dikke, bruine haar. Eén van de mannen neemt het woord, pakt een mes en slacht haar als een stuk vee met een snelle incisie in de halsslagader. De mannen juichen. Ik klik. Verwijderen.

'Oké,' zegt Sylvia. 'Zo meteen ga ik je terugtellen, en dan voel je je uitgerust en fit.' Ze telt, maakt een klikgeluid en in een flits ben ik wakker.

Sylvia kijkt me aan. 'Hoe was het?' vraagt ze.

Ik zucht en zeg dat ik het niet weet.

'Dat snap ik,' zegt Sylvia. 'Het is niet niks.'

'Nee,' zeg ik.

Sylvia staat op en vult een plastic bekertje met water.

'We kunnen nog een sessie doen,' zegt ze. 'Herprogrammeren.'

Ze zet het bekertje voor me. Ik drink. God, wat kijkt ze serieus.

‘Dan kunnen we triggers van je herinneringen uitschakelen en het traumatische aspect verwijderen.’

‘Verwijderen?’

Ze beweegt bevestigend met haar hoofd. ‘Het helpt. Meestal.’

Ik knik en ik zeg: ‘Laten we dat maar doen, dan.’

IMME VISSER

Gember

Ik ben nooit erg goed geweest in plezier hebben. Ernstig, zou ik mijzelf noemen. Of saai. Maar dat staat anderen geloof ik niet zo in de weg, misschien zorgt het zelfs voor een evenwichtige dynamiek. Jij brengt het avontuur, ik rem je af. Ik zit op het eind van de verroeste steiger en kijk naar het watervliegtuig dat vaart aan het maken is. Het ziet er belachelijk uit, veel te langzaam glijden die grote ski's over het oppervlak. Twee jaar in Vancouver en ik geloof nog steeds niet dat die machine straks echt opstijgt, maar hee, daar gaat hij al.

Ik krab de randjes paarse nagellak van mijn duimnagel en probeer netjes te zijn. Onder mijn voeten slaat het water hard tegen de vlonders aan. Restanten van het vaartmaken. Het is prettig dat sommige dingen zo simpel zijn. Boten en watervliegtuigen maken golven, en ik kijk daar dan naar. Open water heeft mij altijd op kleinschalige manier verbluft. Het maakt niet uit hoe vaak ik hier langs de kade loop, of fiets; ik raak niet uitgekeken op het uitzicht. Dat grote, glinsterende vlak houdt mijn hoofd leeg.

Ik houd op met het prutsen aan mijn nagels, het maakt allemaal niet uit. Hij komt toch niet, en al kwam hij wel, hij zou niet struikelen over mijn af-

gekloven vingers. Ik doe mijn best om me niet elke keer een romantische reünie in te beelden. Vooral op de plekken die ik uitkies voor mijzelf, omgeven door ansichtbeelden van oceaan en besneeuwde bergtoppen. Hoewel, mijn visioenen spelen zich ook weleens af op het simpele toneel van Waterfront Station. Er is iets aan die stationspoortjes dat mijn buik ineen doet krimpen van hoop. Ik zou er expres te laat naartoe lopen, een mengeling van opwinding en koelheid op mijn gezicht. De opwinding moeilijk te verbergen, voor hem, die met zijn dandy verschijning natuurlijk al lang door de poortjes zou zijn en ergens in een zij-uitgang een sigaret zou staan te roken in de zon, half zodat ik hem niet zou kunnen vinden. De koelheid gereserveerd voor precies deze gelegenheid. Omdat hij het me altijd zo ondragelijk moeilijk maakt. Eén dag van tevoren een sms'je sturen dat hij in de buurt is en misschien wel wil afspreken. Maandenlang online rondjes om elkaar draaien, maar zijn nadruk ligt op 'misschien'. Ik probeer het uit mijn hoofd te zetten. Hij leeft gewoon zo, van dag tot dag, zonder planning. Ik moet daar geen onnodige commotie over maken. Daarom vergeef ik het hem weer.

Hij komt op mij af benen met die schalkse, schuldige blik en even gebeurt er helemaal niets anders om ons heen. Hij komt op mij af lopen. Hij is het écht.

'Come on, Gem, we've finally found each other!' Hij ruikt naar rook en er staan flinke blossen op zijn wangen. Ik buig niet onder zijn enthousiasme. Nog niet. Ik weet dat ik er star uit kan zien, apathisch zelfs,

maar het is mijn enige bron van kracht als ik mij overweldigd voel.

‘Hey.’

Mijn ongeïnteresseerde begroeting doet hem niets. Hij omhelst me en als ik zijn warme handen op mijn rug voel, ontspan ik in zijn omhelzing en staan we veel te lang stil. De lucht in het station is klam, maar ik verwelkom de lichte zweetgeur die van zijn huid komt met onderbuiks genoeg. Eigenlijk wil ik gewoon mijn neus in zijn oksel steken en mij vastbijten in wat hem hem maakt, zodat ik het kan opslaan in mijn hoofd voor later naslagwerk. Snel, voordat dit moment voorbijvliegt.

Ik ben er nog niet over uit wat we daarna zouden doen, want mijn brein komt niet veel verder dan die allereerste ontmoeting. Als die niet op Waterfront zou plaatsvinden, dan wel voor mijn deur. Verrassing! Ik ben speciaal voor jou naar Vancouver gevlogen! Nietsvermoedend sta ik op mijn Canadese veranda, mijn pyjama nog aan omdat ik thuis aan het werk was. Ik zeg niets. Mijn mond staat waarschijnlijk bozer dan ik mij voel, want hij laat een zenuwachtig lachje ont-snappen.

‘Can I get a hug?’

Ik doe een stap naar voren en ga volautomatisch op in zijn borstkas, een donkergroen shirt, die heftige geur van sigaretten, geen emoties.

Zo staan we daar maar een tijdje. Meisje in deuropening, jongen op deurmat. Naar hem staren vind ik in dit geval een compleet acceptabele reactie. Het is

bijna manipulatief, hoe hij me maandenlang negeert, niet antwoordt op mijn berichten, en dan vanuit het niets opduikt om mijn leven in de war te schoppen. Op mijn eigen territorium, met ziekelijke durf. Of misschien wel verlamd van angst, bang om voor altijd afgewezen te worden.

Maar ik weet niet hoe ik mijzelf moet aanleren om genoeg van hem te hebben.

Hij steekt zijn hand naar me uit om me gerust te stellen, maar ik zeg dat ik bang ben om hem beet te pakken. Ik weet dat ik mijzelf kan verliezen in een hand in een hand.

‘Try,’ zegt hij.

Mijn keel klopt onder de spanning. Ik moet dit niet doen, maar zijn ogen zijn een zachtaardig bruin en hij lijkt me oprecht op mijn gemak te willen stellen. Ik pak zijn hand vast en voel het eeltige van zijn palm. Het is een ruwe tast, en ik ga eraan ten onder.

Een tweede watervliegtuigje is aan het landen, het geluid komt van een totaal andere kant. De paar toeristen die ik vanaf de kade zie meekijken, kijken allemaal de verkeerde richting op. De motoren lijken wel in de bergen te hangen, aan de overkant van het water. Het is al juni, maar er ligt nog steeds sneeuw op de toppen.

Het was een paar weken geleden toen ik opeens weer van hem hoorde. Hij zou in Noord-Amerika zijn voor zijn werk, en ook een paar dagen in Vancouver verblijven.

‘Will I see you?’

Hij vergat daarbij te bedenken dat het vanuit mijn

kant nooit onzeker is geweest, zien wil ik hem altijd. Langer dan die keer dat we 's avonds een paar uur languit in Assistens Kirkegard lagen, met twee halflege flessen wijn en een groot gapend gat aan vragen en voorzichtige aanrakingen. Soms wil ik schreeuwen en hem met zijn gezicht in een muur drukken, vaker wil ik zijn vingers tussen mijn benen voelen. Beide scenario's zijn nog niet voorgekomen. Mijn scenario's zijn enkel visioenen in een lange geschiedenis van afwachting.

Ik had iets gezegd over de watervliegtuigjes, dat ik wel eeuwen stil kon zitten aan de kade om naar ze te kijken. Ik was te trots om hierbij ook nog een locatie mee te sturen. Vandaag is zijn laatste dag in Vancouver, dat weet ik. Hij heeft me geen bericht meer gestuurd.

Aan het water ben ik voorlopig veilig.

LIEDEWIJ VOGELZANG

Onderweg (in achttien observaties)

1. Jij bent geboren in een land waar ik nog nooit geweest ben. Rus. Land. Ik laat de lettergrepen echoën door mijn hoofd. Ik denk aan alles wat ik van Rusland weet, aan geschiedenisboeken en aardrijkskundelessen, aan de roebel, Moskou, mensenrechten, aan het achtuurjournaal. En nu dus ook aan jou.
2. Vanaf Schiphol vlieg ik negen uur terug in de tijd. In een hotelkamer van het Wynn Hotel in Las Vegas lig ik op bed, bedien ik de gordijnen met een afstandsbediening. Dicht. Open. Droog landschap en bergen in de verte. De neonlichten zijn niet zo fel als ik me had voorgesteld; ik realiseer me dat er dingen zijn die fletser worden in het zonlicht.
3. Jij bent in New York. Ik bel je op en zeg: er zit nog maar drie uur tijdsverschil tussen ons. Jij zegt: wij leven toch altijd in het nu? Nadat we ophangen vergok ik geld in een grote hal waar nooit duidelijk is of het dag of nacht is. Zonder besef van tijd blijven mensen langer.

4. Op de brug tussen Zweden en Denemarken ligt een aangereiden zwaan aan de kant van de weg. Een hals die steeds wanhopig naar boven reikt en dan weer naar beneden valt. We rijden eraan voorbij en ik zie in de achteruitkijkspiegel het verlamde lijf als een mand waar het hoofd aan wil ontsnappen. Jij slaapt in de passagiersstoel en het stemt me tevreden; dat ik de dingen ook met jou alleen doorsta, dat er vogels sterven zonder dat jij het ziet.

5. Op het strand van Texel vind ik een linkerschoen. Ik laat me vertellen dat er aan de kust van Schotland vooral rechter exemplaren aanspoelen. De zee heeft r geen boodschap aan dat ze voor elkaar gemaakt zijn. Zij neemt de schoenen mee in tegenovergestelde richtingen, spuugt ze uit op verschillende stranden. Zijn het kleine vormverschillen die ervoor zorgen dat dingen uit elkaar drijven?

6. Wanneer ik thuis kom van een reis naar Thailand vertel ik dat ik met walvishaaien zwom. Iedereen is blij voor me. Ik denk aan de vissen die langzaam door het water rolden, aan hoe ze mij en de anderen amper op leken te merken, aan hoe ze elke dag opnieuw naar dezelfde plek terugkomen, omdat ze er gevoerd worden door het reisbureau. Ik vraag me af of je dieren gevangen kunt zetten zonder dat ze zich daar bewust van zijn.

7. Soms denk ik aan reizigers die op de randen van boten zitten, snorkels opzetten, onder water willen ademen.
8. Er zitten maanden tussen de momenten dat ik je zie. Ik druk mijn neus in je jas. Het ruikt er naar het hout dat je brandt in je slaapkamer; naar het hout dat eerst jaren moet drogen, voor het zoet geurt. Ik denk aan vogels die naar het zuiden trekken, maar ook altijd naar dezelfde plek terug blijven keren.
9. Vroeger dacht ik dat mensen het over een vogel hadden wanneer ze over God spraken, omdat hij in de lucht zou wonen. God, zo stelde ik me voor, was een heel bijzondere vogel waarvan niemand wist hoe hij eruitzag, maar wel dat hij prachtig was. Ik begreep waarom mensen erin wilden geloven.
10. Heb ik je ooit verteld dat ik houd van je stem wanneer je de hoorn niet dicht genoeg bij je mond houdt? Van de geluiden die je maakt wanneer we niet ophangen nadat we uitgepraat zijn. (De appel die je eet, de serie die je kijkt, het liedje dat je neuriet.) Als je wilt, als je echt wilt, klinkt een telefoonverbinding met waar ook ter wereld als de kamer hiernaast.
11. In Schotland is niet alleen de lucht maar ook de stad grijs. 's Avonds zoek ik langs de kust naar

papegaaiduikers, ik weet dat ze tegen de rotsen broeden. Ik zoek ze, omdat ik wil zien hoe ze het doen: een nest bouwen naast een afgrond.

12. Steeds vaker, wanneer ik ergens ben, voel ik me als een kind dat per ongeluk met de verkeerde buggy meegelopen is. Ze volgt de wielen die ze herkent, maar wanneer ze stilstaat en goed kijkt raakt ze in paniek, omdat het gezicht daarachter niet het juiste blijkt te zijn. Wat ik bedoel is: er zit soms maar een tiende van een seconde tussen het moment waarop er niets aan de hand is en het moment waarop alles om mij heen volkomen vreemd aanvoelt.

13. Ik leer dat vogels het nest verlaten voordat ze kunnen vliegen wanneer ik een mereljong op de grond vind. Niets aan doen, zegt de telefoniste van de dierenambulance, het is de natuur, het redt zich wel. Ik bel jou en vertel over het eten dat ik het dier wil geven, maar dat wijs jij af. Dan gaat het zeker dood, je snapt toch zeker ook wel dat dat voer roofdieren aantrekt? Soms stemt me verdrietig dat goed, maar écht alleen maar goed, voor iets zorgen onmogelijk lijkt.

14. Hoe kan het dat ik al bijna was vergeten hoe je klinkt als je slaapt? Je ademt zwaar. In en uit, op hetzelfde tempo waarmee golven het strand op en af rollen.

15. Jij zegt dat de zee voor 95% uit mysterie bestaat. Ik denk aan alles wat ik zeker zou willen weten, aan hoe ik altijd meer vragen dan antwoorden heb. Zijn er mensen die het draaien van de aarde kunnen voelen? En zo ja, hoe voelt dat dan? Hoe navigeren vogels? Is het aardmagnetisch kompas iets dat in meer of mindere mate aan je kan trekken?
16. Ik bel je op en vraag je om een kinderliedje te zingen in jouw moedertong. Ik wil me geborgen voelen in jouw taal. Het lukt me soms.
17. Het reuzenrad komt traag in beweging. Ik ga omhoog, schommel zachtjes in de lucht, sta dan met een schokje stil. Beneden stappen evenveel mensen uit als in. Alles lijkt in balans. Iedereen gaat naar boven om weer beneden te komen. Op het hoogste punt denk ik aan ouders die bij de entree van het pretpark hun kinderen toespreken. Ze zeggen: als je ons kwijtraakt moet je blijven waar je bent. Ik hoor: om gevonden te worden moet je stil blijven staan.
18. Je landt op Schiphol. Je ruikt naar alle landen samen. Onderweg naar huis zien we een zwaluw in en uit het dak van een boerderij vliegen. Alweer terug uit het zuiden, zoveel kilometers in kleine vleugels. Ik vraag me hardop af waarom ze altijd weer terugkomen. Je zegt misschien heeft het iets, om onderweg te zijn.

MARIEKE VULLINGS

Afscheid

Afscheid nemen bestaat niet, zong Marco Borsato ooit.

Wat een sentimentele onzin. Het is heel gemakkelijk om afscheid te nemen.

Dat truitje waar intussen zoveel gaten in zitten dat het niet meer modieus is? Hup, de prullenbak in. Dat paar schoenen dat nog nooit uit de schoendoos is geweest, omdat ze bij nader inzien toch te veel knellen bij je tenen en tja, die kleur zwart was het niet helemaal? Via Marktplaats kun je er vast nog een leuk bedrag voor krijgen.

Een keer knippen en dat was je pubertijd, een keer kreunen en daar gaat je maagdelijkheid. Ik nam afscheid van vakantieliefdes met valse beloftes, van vriendschappen die tot in de eeuwigheid zouden duren en van *Friends* nadat Ross en Rachel na 236 afleveringen dan toch ein-de-lijk bij elkaar kwamen.

En ik nam afscheid van jou. Ik haalde jouw voetbalshirtjes uit mijn kast en stopte ze samen met het roze knuffelkonijn, dat je voor mij gewonnen had op die kermis, in een kartonnen doos. Het kussen dat ik voor je mee had genomen uit Parijs gaf ik aan mijn moeder en ik heb eindelijk het bed weer voor mezelf.

Er was echter één probleem: wat deed ik met jou? Dat je niet hier kon blijven was overduidelijk. Ons afscheid was definitief, onomkeerbaar en voor altijd. Het had geen zin je nog langer om me heen te dulden. En om eerlijk te zijn lag je me in de weg. Je vormde een lastig probleem. Je paste niet in de koffer die ik voor 10,99 euro bij de Action in de aanbieding had gekocht. Je in stukken snijden vond ik wat te ver gaan. Met een mes zou dat veel te lang duren en een kettingzaag wilde ik liever niet gebruiken. Ik weet hoe zeer je gesteld was op je rust.

Het is jammer dat we niet op een boerderij wonen. Niet dat ik ooit van plan zou zijn om je aan de varkens te voeren, maar in een schuur zou je lekker rustig kunnen liggen, zonder dat ik constant aan je werd herinnerd. Uit het oog, uit het hart, nietwaar?

Het wordt echter wel tijd dat er iets met je gaat gebeuren. Mijn moeder was er laatst niet blij mee toen ik haar belette om naar het toilet te gaan. Maar wat kon ik haar zeggen? Let maar niet op het lichaam dat daar in de badkuip ligt? Bovendien weet ik niet hoe lang ze het nog zal geloven dat je op zakenreis bent.

Terwijl ik op de rand van het bad mijn benen scheer, kijk ik naar je gezicht. Door die klap met de honkbalknuppel heeft het wat van zijn symmetrie verloren, maar mijn hart maakt nog steeds een sprongetje als ik dat eigenwijze plukje haar net boven je wenkbrauw zie. Nee, verliefd ben ik niet meer. Daar heeft jouw geflirt met de bovenbuurvrouw wel een einde aan gemaakt. Dan laat ik dat 'overwerk' met je secretares-

se zelfs nog buiten beschouwing. Ik word alleen een beetje sentimenteel bij de gedachte dat ik je straks voorgoed moet missen. Ik weet dat het deels mijn schuld is. Ik was degene die vond dat er een einde moest komen aan onze relatie. Voor mij was het duidelijk, het kwam voor jou alleen wat onverwacht. Je smeekte me om nog een kans en vond het afscheid veel te abrupt.

Er overvalt me een gevoel van twijfel. Heb ik er wel goed aan gedaan? Had ik beter naar jou moeten luisteren, lag het inderdaad aan mij? Ik weet dat ik niet de makkelijkste ben.

Dan valt mijn oog op het colbertje dat je die laatste avond droeg. Ik heb het laten stomen, maar ik vrees dat die vlekken bij de kraag er nooit meer uit gaan. Je had het die avond toen je thuiskwam nonchalant op het bed gegooid, wetende dat me dat zou irriteren. Het was alsof je me uitdaagde er iets van te zeggen. In je jaszak vond ik de rekening van een hotel waar wij nooit samen heen waren gegaan, maar ik herinnerde me dat je secretaresse eerder bij de kerstborrel er wel uitvoerig de kamers van kon beschrijven. Ik had haar vanmorgen nog aan de lijn. Of je nog steeds de griep had, vroeg ze. En of het niet beter was wanneer je een keer bij de huisarts langs zou gaan? Met moeite slikte ik een lachbui in en bedankte haar voor haar bezorgdheid. Zoals je al zei, ze is de perfecte secretaresse voor jou. Zorgzaam, discreet en bereid alles te doen om haar baas tevreden te houden. En niet alleen onder werktijd.

Tevreden bekijk ik mijn gladde benen. Ze zijn nog een beetje wit, maar onze reis naar Zuid-Frankrijk zal daar snel genoeg verandering in brengen. Ik heb een schattig huisje gehuurd, met genoeg plek voor twee personen. Ik beloof je dat je er het naar je zin zult hebben.

Ik pak je onder je armen vast en rol je uit het bad. Het laken dat ik van tevoren op de vloer heb uitgespreid, gebruik ik om je door de gang naar de voordeur te slepen. Ik ben niet zo stom om je erin te wikkelen en je van de trap te gooien. Mevrouw Winkelman van hiernaast mag dan wel de tachtig gepasseerd zijn, maar ze heeft nog goede oren. De koffers heb ik al in de auto gezet, onze paspoorten zitten veilig opgeborgen in mijn schoudertas. Voorzichtig open ik de voordeur. Met jouw arm om mijn nek strompelen we naar het einde van de hal. Je schoenen slepen over de vloer en slaan tegen de treden wanneer we de trap af gaan. Het is nog donker buiten en wie niet beter weet, zal een jong stel in een auto zien waarvan de man blijkbaar nog niet helemaal wakker is.

Het enige wat nog rest is een bezoekje aan je secretaresse. Ze zal het vast waarderen dat ze de gelegenheid krijgt om afscheid van je te nemen. Wat denk je, zou ze zin hebben in een reisje naar Zuid-Frankrijk?

